

Załącznik do Uchwały Nr XXXI/169/14
Rady Gminy Jarczów
z dnia 18 czerwca 2014

***Strategia Rozwiązywania
Problemów Społecznych
Gminy Jarczów
na lata 2014 - 2020***

Spis treści

1. Metodyka pracy nad strategią.....	6
2. Uwarunkowania zewnętrzne tworzenia strategii rozwiązywania problemów społecznych - podstawy prawne.....	8
3. Charakterystyka gminy.....	13
3.1 Położenie gminy.....	13
3.2 Instytucje działające na terenie Gminy Jarczów.....	14
3.3 Demografia.....	15
3.4 Gęstość zaludnienia.....	15
3.5 Ruch naturalny.....	15
3.6 Migracje.....	16
3.7 Rodziny.....	17
3.8 Zasoby mieszkaniowe.....	18
3.9 Gospodarka wodno - ściekowa	18
3.10 Elektroenergetyka	19
3.11 Kominikacja.....	19
3.12 Edukacja.....	20
3.13 Pomoc społeczna.....	25
4. Charakterystyka problemów występujących w pomocy społecznej.....	27
4.1 Ubóstwo.....	28
4.2 Bezrobocie.....	29
4.3 Problemy opiekuńczo- wychowawcze.....	32
4.4 Alkoholizm i narkomania.....	34
4.5 Niepełnosprawność i problemy psychiczne.....	36
4.6 Przemoc w rodzinie.....	38
4.7 Zdrowie i opieka zdrowotna.....	40
4.8 Bezpieczeństwo publiczne.....	41
4.9 Kultura, sztuka, rekreacja.....	43
4.10 Czytelnictwo.....	44
4.11 Parafie.....	45
4.12 Wnioski.....	45
5. Analiza SWOT Gminy Jarczów.....	46
6. Cele strategiczne.....	53
6.1 Wizja Gminy Jarczów.....	53

6.2 Cel główny strategii.....	53
6.2.1 Obszar priorytetowy I- Polityka wobec rodziny.....	53
6.2.2 Obszar priorytetowy II- Polityka wobec osób starszych i niepełnosprawnych.....	56
6.2.3 Obszar priorytetowy III- Polityka wobec osób bezrobotnych.....	59
6.2.4 Obszar priorytetowy IV- Polityka wobec zagrożeń.....	61
6.2.5 Obszar priorytetowy V- Polityka wobec służb socjalnych w Gminie Jarczów.....	65
7. Źródła finansowania zadań strategicznych.....	68
8. Koordynacja realizacji strategii.....	70
9. Wskaźniki realizacji celów strategicznych.....	71
10. Monitoring i ewaluacja strategii.....	74
11. Zmiany strategii.....	75
12. Podsumowanie.....	75

Wstęp

W ostatnich latach obserwuje się wzrastające zainteresowanie problematyką pomocy społecznej. Wpływ na to mają przeobrażenia społeczne wynikające z procesu transformacji gospodarczej w Polsce. W następstwie tego procesu dochodzi do znacznego rozwarstwienia społeczeństwa pod względem poziomu życia, nierówności w dostępie do edukacji, kultury i ochrony zdrowia, wykluczenia jednostek i grup społecznych. Powstaje nowy termin problemy społeczne – rozumiany jako wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności w życiu osób rodzin i grup oraz współdziałaniu członków społeczności. Najistotniejszymi, a zarazem najczęściej występującymi problemami społecznymi wieku XXI bez względu na pochodzenie, miejsce zamieszkania czy też wiek są: bezrobocie, skrajna bieda, przemoc i agresja, alkoholizm i używanie środków psychoaktywnych, oraz dysfunkcyjność rodzin. Problemy społeczne są zatem zjawiskiem o dużym zasięgu, niekorzystnym dla społeczności, w której występuje, odbieranym jako niebezpieczne czy też zagrażające. W związku z powyższym przed samorządami i państwem stoi konieczność strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, podstawą których powinno być polepszenie warunków życia, prawo do zatrudnienia i kształcenia, stworzenie systemu zabezpieczenia społecznego. Polityka społeczna winna opierać się m. in. na następujących ogólnych założeniach:

- odpowiedzialności państwa za jakość i poziom życia wszystkich obywateli,
- oparcie polityki społecznej na prawach społecznych i socjalnych,
- wielosektorowości i wielopoziomowości polityki społecznej, w której ważną rolę do odegrania mają sektor obywatelski i rynkowy oraz władze regionalne i lokalne przy aktywnej postawie państwa realizującego interes wspólny i chroniącego najbardziej podatnych na wykluczenia społeczne,
- uznaniu znaczenia więzi rodzinnych i społecznych za jeden z istotnych czynników zapobiegających powstawaniu problemów społecznych,
- uwzględnieniu trendów demograficznych w planowaniu polityki społecznej.

Wzorce interwencji społecznych podejmowanych w celu poprawy sytuacji i wyeliminowania zjawisk negatywnych występujących w danej społeczności powinna stworzyć strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 17 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (Dz.U. z 7 lutego 2013, poz. 182 z późn. zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje "opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka".

Strategia rozwiązywania problemów społecznych oznacza plan działania; odwołuje się do określonej sfery zadań publicznych a mianowicie wyznacza główne kierunki polityki społecznej. Istotnym zadaniem gminy jest stymulowanie rozwoju społecznego. Niewątpliwie rozwój gminy bazuje na kształtowaniu kapitału ludzkiego i społecznego np. poprzez rozwój osobowy i zawodowy mieszkańców, zaangażowanie społeczności w rozwiązywanie problemów społecznych i gospodarczych, działaniach podejmowanych dla poprawy warunków życia i zaspokojenia potrzeb mieszkańców. Ważną rolą jest zatem podejmowanie działań w celu zminimalizowania rozmiarów i skutków wszelkich zjawisk społecznie negatywnych i przezwycięzania problemów społecznych występujących w gminie Jarczów oraz zaspokajania różnorodnych potrzeb i oczekiwań mieszkańców.

Zdobyte w toku konstruowania informacje pozwoliły także na wyznaczenie celów strategicznych i operacyjnych oraz wskazanie priorytetowych działań, które powinny przyczynić się do poprawy sytuacji osób pozostających na marginesie życia społecznego, wykluczonych społecznie lub zagrożonych tym zjawiskiem i doprowadzić do integracji społecznej.

Należy zaznaczyć, że strategia nie jest dokumentem zamkniętym, ani w sensie merytorycznym, ani czasowym. Jest podstawą do stałego programowania, podczas którego należy weryfikować założenia, cele i sposoby ich osiągnięcia.

Posiadanie przez gminę strategii stanowi wymóg merytoryczny przy realizacji projektów systemowych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

1 Metodyka pracy nad strategią

W celu kompleksowego i prawidłowego przygotowania Strategii został powołany przez Wójta Gminy Jarczów Zarządzeniem Nr 33/13 z dnia 31 grudnia 2013r. Zespół ds. opracowania Projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Jarczów na lata 2014-2020 w składzie :

1. Anna Buczak (koordynator strategii)
2. Kazimierz Kmieciak
3. Jolanta Zawiaślak
4. Katarzyna Dziura
5. Danuta Prus
6. Artur Jakubiak
7. Marcin Kendziera
8. Michał Patron

Zadaniem Zespołu jest zebranie materiałów, danych i sporządzenie projektu strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Jarczów ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka wraz z projektem odpowiedniej uchwały rady gminy.

Podstawę opracowania Strategii stanowiły materiały źródłowe powstałe i zgromadzone w wyniku prac Zespołu.

Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną wymaga profesjonalnego i systemowego diagnozowania problemów społecznych w skali gminy.

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie Gminy Jarczów została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Ośrodka Pomocy Społecznej w Jarczowie, Urzędu Gminy w Jarczowie uzyskane w toku bieżącej jej działalności oraz dane uzyskane ze strony Głównego Urzędu Statystycznego w Lublinie, Powiatowego Urzędu Pracy w Tomaszowie Lub., Komisariatu Policji w Lubyczy Królewskiej oraz instytucji i organizacji współpracujących z OPS w Jarczowie.

Zespół ds. Opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Jarczów przygotował analityczne materiały źródłowe niezbędne do diagnozy sytuacji społecznej Gminy Jarczów, co pozwoliło na wypracowanie kierunków działań

strategicznych odniesionych do rzeczywistych problemów społeczności lokalnej i wskazanie skutecznych kierunków działań dla ich rozwiązania, a także ustalenia układu współpracy instytucjonalnej dla poszczególnych problemów społecznych.

Zgodnie z zasadą partnerstwa Strategia powstała przy współudziale partnerów społecznych, do których zwrócono się z prośbą o zgłoszenie własnych wniosków i propozycji. Ostatnim elementem konsultacji społecznej była praca nad tym dokumentem na poziomie komisji Rady Gminy.

W oparciu o diagnozę sytuacji społecznej została opracowana część operacyjna Strategii na najbliższe lata, która jest rozwinięciem działań oraz założeń programowych realizowanych w sferze polityki społecznej w Gminie Jarczów.

Rola Ośrodka Pomocy Społecznej w Jarczowie jest znacząca w polityce społecznej Gminy i należy dążyć do wzmocnienia i rozwoju różnego rodzaju usług świadczonych przez Ośrodek dla różnego rodzaju grup klientów (poradnictwa prawnego, psychologicznego, pedagogicznego terapii i wyspecjalizowanej pracy socjalnej) oraz w następstwie tego do wzmocnienia postaw aktywnych klientów oraz wspieranie osób i rodzin zgłaszających się z prośbą o pomoc w rozwiązaniu problemów, a nie nastawionych tylko na uzyskanie wsparcia materialnego.

Dokument jest syntezą wypracowanych kierunków działania. W procesie monitoringu należy aktualizować i dostosowywać do zmieniającej się rzeczywistości i otoczenia społeczno – gospodarczego kierunki i działania w ramach Strategii.

Przyjęcie zaktualizowanej Strategii stanowi kontynuację długoterminowego planowania polityki społecznej.

Strategia jest bowiem podstawą do podejmowania długofalowych zintegrowanych działań rozwojowych w sferze społecznej oraz wdrażania rozwiązań w postaci programów lokalnych, mających na uwadze realizację celów zawartych w Strategii.

Zespół ds. Opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Jarczów w procesie programowania i opracowania oparł się na obszarach i celach strategicznych zawartych w Strategii na lata 2005 – 2013, które zostały wypracowane podczas warsztatów z udziałem przedstawicieli wiodących środowisk , instytucji i organizacji: przedstawicieli samorządu, szkół , instytucji opieki zdrowotnej.

Na podstawie diagnozy zespół opracował wstępny projekt Strategii, który został skierowany do konsultacji do szkół z terenu gminy, instytucji opieki zdrowotnej, Gminnej Komisji

Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Projekt Strategii został również skierowany do konsultacji poprzez zamieszczenie go na stronach internetowych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jarczowie.

2 Uwarunkowania zewnętrzne tworzenia strategii rozwiązywania problemów społecznych – podstawy prawne

Opracowując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jarczów na lata 2014-2020 opierano się na kluczowych aktach prawnych, które mają istotny wpływ na tworzenie strategii i rozwiązywanie problemów społecznych.

Należą do nich głównie:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2.04.1997r. (Dz.U. z 1997r. Nr.78, poz. 483 z póź.zm)

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej jest najważniejszym polskim aktem prawnym i podstawą ustroju państwa polskiego. Określa wartości priorytetowe dla polskiego społeczeństwa, które wprowadzone w życie decydują o harmonijnym funkcjonowaniu bytu państwowego. Gwarantuje poszanowanie wszystkich praw obywatelskich, wolności obywatelskie, w szerokim zakresie kształtuje obowiązki człowieka i obywatela (wolności i prawa osobiste, polityczne, ekonomiczne, socjalne i kulturalne). Szczególną ochroną obejmuje dobro rodziny i prawa dziecka.

- Ustawa z dnia 12.03.2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2013r. poz. 182 z póź.zm)

Ustawa o pomocy społecznej określa zadania w zakresie pomocy społecznej; rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania; organizację pomocy społecznej oraz zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej. Określa również materialno-prawne przesłanki udzielania świadczeń z pomocy społecznej w szczególności z tytułu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, trudności w integracji cudzoziemców, którzy

uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Ustawodawca definiuje pomoc społeczną jako instytucję polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Podejmuje działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

- Ustawa z dnia 09.06.2011r.o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2013r., poz. 135 z póź.zm)

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła znaczące zmiany w dotychczasowym systemie opieki nad dzieckiem i rodziną; zawiera nowe regulacje w kwestiach dotyczących wspierania rodziny oraz organizacji pieczy zastępczej. Ustawa określa zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków, zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, zadania w zakresie postępowania adopcyjnego. Ustawa ustanowiła m.in. instytucję asystenta rodziny oraz wprowadziła zmiany w przepisach o przysposobieniu.

- Ustawa z dnia 29.07.2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005r. Nr. 180 poz. 1493 z póź. zm)

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie reguluje kwestie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Określa zadania w tym zakresie, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie, wobec osób stosujących przemoc, sposób postępowania organów państwa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ustawa ma na celu zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inicjowanie i wspieranie działań

polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.

- Ustawa z dnia 26.10.1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2012r. poz. 1356)

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi reguluje kwestie prawne związane z przeciwdziałaniem alkoholizmowi, zagadnienia dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, wskazuje zadania z tego zakresu oraz podmioty odpowiedzialne za ich realizację. Określa również źródła finansowania tych zadań. Reguluje funkcjonowanie rynku napojów alkoholowych. Wprowadza regulacje dotyczące postępowania wobec osób nadużywających alkoholu, określa podstawy leczenia odwykowego oraz wskazuje kompetencje i zadania Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Najwięcej kompetencji i zadań z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi powierza gminie jako jednostce administracyjnej będącej najbliższym społeczeństwa lokalnego.

- Ustawa z dnia 29.07.2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2012r. poz. 124 z późn.zm.)

W ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii określono, że przeciwdziałanie narkomanii realizuje się poprzez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej. Zawiera ona szereg definicji i zjawisk związanych z uzależnieniem od narkotyków. Określa m.in. zasady i tryb postępowania w zakresie przeciwdziałania narkomanii; zadania i uprawnienia organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów w zakresie przeciwdziałania naruszeniom prawa dotyczącego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii; kary za nieprzestrzeganie przepisów ustawy i rozporządzeń wymienionych. Do ustawy dołączono wykazy środków odurzających z ich klasyfikacją.

- Ustawa z dnia 20.04.2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2013r. poz. 674 z późn.zm.)

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji

zawodowej. Zadania te realizowane przez instytucje rynku pracy działające w celu pełnego i produktywnego zatrudnienia, rozwoju zasobów ludzkich, osiągnięcia wysokiej jakości pracy, wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej, oraz zwiększania mobilności na rynku pracy.

- Ustawa z dnia 27.08.1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2011r. Nr.127, poz. 721 z póź.zm.)

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych dotyczy rehabilitacji osób niepełnosprawnych, a ściślej mówiąc – rehabilitacji społecznej i zawodowej. Tekst skierowany jest do osób niepełnosprawnych, zainteresowanych poznaniem swoich uprawnień, które liczą, że dzięki wsparciu systemów rehabilitacji i dofinansowaniom znajdą oraz utrzymają zatrudnienie, a to poprawi ich sytuację materialną oraz społeczną. Ustawa skierowana jest również do przyszłych pracodawców osób niepełnosprawnych. Dzięki niemu mogą oni zapoznać się z wymaganiami, jakie nakłada na nich ustawodawca, ale również z ofertą pomocy, mającą ułatwić zatrudnianie tej grupy pracowników. Wśród pracodawców szczególnie wyróżnione są organizacje pozarządowe, które ze względu na swój społeczny charakter mogą stać się ważnym miejscem pracy dla niepełnosprawnych.

- Ustawa z dnia 13.06.2003r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2011r. Nr. 43, poz. 225 z późn.zm)

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym określa zasady zatrudnienia socjalnego. Kładzie nacisk na edukację oraz aktywizację środowisk marginalizowanych zawodowo i społecznie, a także na wspieraniu tych grup. Stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Przepisy ustawy stosuje się w szczególności do: bezdomnych realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej; uzależnionych od alkoholu, po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego; uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających, po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej; chorych psychicznie, w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego; długotrwale bezrobotnych w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy; zwalnianych z zakładów karnych, mających trudności w integracji ze środowiskiem, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej;

uchodźców realizujących indywidualny program integracji, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej; osób niepełnosprawnych, w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

- Ustawa z dnia 24.04.2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2010r. Nr. 234, poz. 1536)

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie jest szczególnie ważnym aktem prawnym wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce. Ustawa reguluje również warunki wykonywania świadczeń przez wolontariuszy oraz korzystania z tych świadczeń.

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy opracowaniu i realizacji strategii zachodzi potrzeba odwołania się również do ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawy o dodatkach mieszkaniowych, do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, świadczeń opieki zdrowotnej, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego. Większość zadań realizowana jest przez samorządy terytorialne z dochodów własnych, subwencji i dotacji. Do realizacji zadań przewidziano również liczne programy m.in. takie jak :

- program pomocy państwa w zakresie dożywiania
- program powrót osoby bezdomnej do społeczności
- krajowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- program opieki nad dzieckiem i rodziną
- krajowy program zatrudnienia

Poza programami wynikającymi z przepisów ustawowych opracowano szereg programów resortowych, których powodzenie jest możliwe wyłącznie przy zaangażowaniu władz lokalnych, a nie tylko instytucji rządowych.

Samorządy mają również obowiązek opracowywania własnych programów takich m.in. jak

- program współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego
- program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych

Wielkość i różnorodność programów kierowanych do społeczności lokalnych wymaga sprawnej koordynacji. Wydaje się, że naturalnym narzędziem do realizacji tych celów może być także strategia rozwiązywania problemów społecznych.

3 Charakterystyka gminy

3.1 Położenie gminy

Gmina Jarczów położona jest w województwie lubelskim, w powiecie tomaszowskim. Siedzibą władz gminnych jest Jarczów. Od siedziby powiatu oddalony jest o 20 km., od siedziby województwa o 150 km. Zajmuje powierzchnię 10.750 ha. Jest gminą typowo rolniczą, sąsiaduje z gminami Lubycza Królewska, Ulhówek, Łaszczów, Rachanie i Tomaszów Lubelski. W granicznych obszarach gminy na północy i południowym zachodzie występują obszary zalesione. Lesistość gminy utrzymuje się w granicach 12%. Obszar gminy usytuowany jest w granicznej części rozległej wychodni skał kredowych z wysoczyzną lessową. Atrakcyjność krajobrazowa obszaru gminy stwarza możliwość rozwoju turystyki i rekreacji. Do najbardziej atrakcyjnych miejsc na terenie gminy należą m.in.:

- Rezerwat „Las Lipowy” w uroczysku „Bukowiec”, o powierzchni 12,41ha, w którym chroniony jest starodrzew lipy drobnolistnej, z pomnikowymi okazami,
- użytek ekologiczny w okolicy wsi Korhynie o łącznej powierzchni 5,7ha (z tego 2,3ha w gminie Jarczów), na odsłonięciach wapieni występują zbiorowiska rzadkiej flory kserotermicznej i pontyjskiej,
- śródleśny zalew w Leliszce na Sołokiji, będący doskonałym miejscem do aktywnego wypoczynku.

W skład gminy Jarczów wchodzi 19 sołectw:

<i>Sołectwo</i>	<i>Liczba mieszkańców</i>	<i>Liczba mieszkańców</i>	<i>Liczba mieszkańców</i>
<i>Rok</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
Chodywańce	243	200	238
Gródek	210	200	201

Gródek- Kolonia	151	149	147
Jarczów	397	394	403
Jarczów Kolonia Druga	177	176	176
Jarczów Kolonia Pierwsza	247	247	246
Jurów	218	205	199
Korhynie	153	147	148
Łubcze	308	302	300
Nedeżów	251	248	245
Nowy Przeorsk	63	63	64
Plebanka	151	147	148
Przewłoka	205	199	199
Sowiniec	43	39	38
Szlatyn	186	179	179
Wierszczyca	417	403	406
Wola Gródecka, Wola Gródecka Kolonia	269	269	259
Zawady	145	138	137

Źródło: Ewidencja urzędu gminy

3.2 Instytucje działające na terenie Gminy Jarczów

Na terenie gminy funkcjonują następujące instytucje:

- Urząd Gminy,
- Zespół Szkół Podstawowo - Gimnazjalnych w Jarczowie
- Szkoła Podstawowa w Chodywańcach
- Szkoła Podstawowa w Gródku
- Szkoła Filialna w Wierszczycy
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarczowie
- Samorządowy Ośrodek Kultury w Jarczowie

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Jarczowie
- Bank Spółdzielczy
- Trzy parafie: Jarczów, Chodywańce i Gródek
- Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska w Jarczowie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Jarczowie

Ponadto na terenie gminy działa sieć sklepów prywatnych, apteka oraz podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

3.3 Demografia

Gminę Jarczów zamieszkuje 3858 mieszkańców z czego 1937 osób to kobiety, 1921 osób to mężczyźni. Osoby w wieku produkcyjnym oraz poprodukcyjnym w rozłożeniu na poszczególne lata przedstawia poniższe zestawienie tabelaryczne.

ROK	2011	2012	2013
W wieku produkcyjnym	3192	3060	3017
W wieku poprodukcyjnym	643	687	716

Źródło Urząd Gminy w Jarczowie

3.4 Gęstość zaludnienia

W gminie występuje niska gęstość zaludnienia. Wynosi ona 35,4 osoby na km². Średnia ilość mieszkańców dla jednej miejscowości wynosi 203 osoby. Najwięcej mieszkańców zaewidencjonowanych jest w miejscowości Wierszczyca tj. 415 osób, najmniej mieszkańców zaś w miejscowości Sowiniec tj. 39 osób.

3.5 Ruch naturalny

Ruch naturalny ludności to termin socjologiczny oznaczający zmiany w populacji ludzkiej na skutek zdarzeń naturalnych takich jak zawieranie związków małżeńskich, rozwodów, urodzeń i zgonów. Pojęcie to nie obejmuje zagadnień migracyjnych i zmian struktury ludności na skutek wojen i kataklizmów.

ROK	2011	2012	2013
Liczba urodzeń	34	39	32
Liczba zgonów	54	50	51
Przyrost naturalny	-17	-20	-46

Źródło Urząd Gminy w Jarczowie

Z powyższych danych wynika jednoznacznie, że gmina Jarczów jest gminą starzejącą się. Z każdym rokiem zmniejsza się przyrost naturalny.

3.6 Migracje

W latach ostatnich tj. 2011 – 2013 na terenie gminy zauważalne jest nasilenie migracji. W największym stopniu widoczna jest migracja osób w wieku 25 – 40 lat. Odpływ ludności z terenu gminy spowodowany jest brakiem miejsc pracy oraz niskimi dochodami osiąganymi z gospodarstw rolnych będących głównym źródłem utrzymania w naszej gminie. Proces migracji w poszczególnych latach przedstawiał się w następujący sposób:

	Ludność ubyta	Ludność przybyła
2011 rok	110	212
2012 rok	88	121
2013 rok	112	88

Źródło Urząd Gminy w Jarczowie.

Proces migracji na terenie gminy Jarczów dotyczy przede wszystkim ludzi młodych, wykształconych, którzy decydują się opuścić naszą gminę ze względu na sytuację zawodową. Gmina nie jest w stanie zapewnić rozwoju zawodowego (brak miejsc pracy, brak perspektyw zarobkowania) ludziom młodym, stąd też wyjeżdżają oni do dużych aglomeracji miejskich gdzie często się osiedlają, a po pewnym czasie ze względów finansowych powracają do rodzinnych stron.

Struktura wiekowa w 2013r. ludności zamieszkałej na terenie gminy

Wiek	Liczba ludności	Odsetek
0-10 lat	355	9,51
11-20 lat	442	11,84

<i>Wiek</i>	<i>Liczba ludności</i>	<i>Odsetek</i>
21-30 lat	968	25,93
31-40 lat	486	13,02
41-50 lat	602	16,13
51-60 lat	482	12,91
61-70 lat	367	9,83
71-80 lat	334	8,95
Powyżej 80 lat	186	4,98

Źródło Urząd Gminy w Jarczowie

Dane ujęte w powyższej tabeli wskazują, że na terenie gminy ok 66 % mieszkańców jest w wieku produkcyjnym. Pozostała zamieszkała ludność znajduje się w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Wysoki odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym może mieć negatywny wpływ na rozwój ekonomiczny i społeczny gminy.

3.7 Rodziny

Podstawową komórką społeczną, na której opiera się życie społeczne mieszkańców gminy jest rodzina. Na terenie gminy Jarczów zamieszkuje 1354 rodzin, w większości są to małżeństwa. Z tego część to rodziny niepełne i wielodzietne. Dane na temat rodzin wielodzietnych i niepełnych przedstawia poniższa tabela.

<i>Lp</i>	<i>Miejscowość</i>	<i>Rodziny</i>	
		Wielodzietne	Niepełne
1	Chodywańce	8	1
2	Gródek	9	1
3	Gródek – Kolonia	6	4
4	Jarczów	20	7
5	Jarczów Kolonia Druga	5	3
6	Jarczów Kolonia Pierwsza	3	2
7	Jurów	8	3
8	Korhynie	6	2
9	Łubcze	9	3
10	Nedeżów	5	2

<i>Lp</i>	<i>Miejscowość</i>	<i>Rodziny</i>	
11	Nowy Przeorsk	5	1
12	Plebanka	5	0
13	Przewłoka	9	2
14	Sowiniec	1	0
15	Szlatyn	9	1
16	Wierszczyca	18	5
17	Wola Gródecka	6	3
18	Wola Gródecka Kolonia	5	0
19	Zawady	3	3
	RAZEM	140	40

Źródło GOPS w Jarczowie

3.8 Zasoby mieszkaniowe

Na terenie całej gminy występuje budownictwo jednorodzinne i zagrodowe. Tylko w miejscowościach Jarczów, Nowy Przeorsk, oraz Plebanka występują budynki wielorodzinne. Przy budynkach Szkół w Nedeżowie (3) i Gródku (1) znajdują się mieszkania będące własnością Gminy Jarczów, która posiada również budynki mieszkalne jednorodzinne w miejscowościach Jarczów Kolonia Pierwsza, Chodywańce, oraz Wola Gródecka.

3.9 Gospodarka wodno - ściekowa

Gmina Jarczów posiada w większości miejscowościach sieć wodociągową. Około 80% mieszkańców gminy korzysta ze zbiorowej sieci wodociągowej. Wodociągi znajdują się w miejscowościach: Łubcze, Szlatyn, Wierszczyca, Plebanka, Nowy Przeorsk, Jarczów, Jarczów Kolonia Pierwsza, Jarczów Kolonia Druga, Korhynie, Zawady, Jurów, Gródek, Gródek Kolonia, Wola Gródecka- Kolonia, Wola Gródecka. Planowana jest budowa sieci wodociągowej w miejscowościach Chodywańce i Przewłoka. Pozostałe 20% mieszkańców korzysta ze studni kopanych bądź wierconych.

Gmina Jarczów posiada system kanalizacji w : Jarczowie, Plebance i Nowym Przeorsku. W Jarczowie ścieki są odprowadzane do oczyszczalni ścieków SBR

o przepustowości 100 m³/dobę. Oczyszczalnia ta spełnia wymogi unijne odnośnie redukcji zanieczyszczeń, ponadto do oczyszczalni są dowożone ścieki z szamb. Od 2006 roku funkcjonuje oczyszczalnia ścieków w Plebance o przepustowości 17,5 m³/dobę. W 2007 roku wybudowano oczyszczalnię ścieków i przebudowano kanalizację w Nowym Przeorsku.

3.10 Elektroenergetyka

Na terenie całej Gminy Jarczów (na obszarze przeznaczonym pod budownictwo) istnieje możliwość podłączenia się do sieci elektrycznej.

Budynki użyteczności publicznej ogrzewane są węglem. Przez teren gminy nie przebiega żadna sieć gazociągowa (nie istnieje sieć ciepła).

Przez teren gminy przebiega jedna linia wysokiego napięcia 110KV Tomaszów – Ulhówek. Wszystkie miejscowości posiadają oświetlenie uliczne.

3.11 Komunikacja

Sieć dróg powiatowych na terenie gminy pełni rolę w połączeniach miejscowych. Zapewnia ona dodatkowo, poza wewnętrzną komunikacją obszaru gminy, połączenia jej z terenami sąsiadującymi województwa, regionu i kraju.

Drogi powiatowe stanowią ogólną długość 60.380 mb. w tym drogi o nawierzchni twardej stanowią długość 51.931 mb. pozostała długość to drogi gruntowe nieutwardzone. W skład dróg powiatowych przebiegających przez teren gminy wchodzi 11 odcinków dróg.

Znaczną rolę w połączeniach wewnątrz gminnych odgrywa sieć dróg gminnych, która umożliwia wywóz płodów rolnych z pól uprawnych sprzętem rolniczym, a także dojazd samochodem do miejsca zamieszkania. Na obszarze gminy drogi gminne stanowią długość 42.400 mb. w tym nawierzchni utwardzonej 22.000 mb. Na terenie gminy drogi dojazdowe do gruntów stanowią dł. 247.000 mb.

Istniejące nawierzchnie dróg na niektórych odcinkach są w bardzo złym stanie technicznym. Ruch samochodowy wciąż narasta, co powoduje szybsze zużywanie się nawierzchni dróg i konieczność częstszych prac naprawczych. Drogi gminne wymagają

ciągłych remontów nawierzchni oraz tworzenia chodników, na które gminy nie stać. Na poprawę stanu technicznego nawierzchni dróg ma wpływ również drożność przepustów, odmulenie i odkrzaczenie rowów przydrożnych, budowa chodników w miejscach najbardziej niebezpiecznych oraz wykonanie zatok autobusowych. W/w prace prowadziłyby do poprawy nawierzchni dróg bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz pieszego.

Komunikacja publiczna odbywa się na drogach powiatowych, przebiegających przez teren naszej gminy. W Gminie Jarczów swoje usługi komunikacyjne świadczą PKS oraz prywatny transport autobusowy. Miejscowości takie jak Gródek, Gródek- Kolonia, Wola Gródecka, Wola Gródecka- Kolonia, Sowiniec, Nedeżów, Przewłoka, Wierszyczca, Łubcze i Szlatyn mają utrudniony dojazd do Urzędu Gminy w Jarczowie z powodu braku linii komunikacji publicznej. Wzdłuż dróg powiatowych skupia się znaczna część gospodarstw co umożliwia mieszkańcom bezproblemowe dotarcie środkami komunikacji publicznej do miasta powiatowego – Tomaszów Lubelski. W miejscowościach, przez które przebiegają drogi gminne komunikacja odbywa się za pomocą transportu prywatnego.

3.12 Edukacja

Edukacja to jedna z kluczowych dziedzin, zarówno w wymiarze ogólnokrajowym jak i lokalnym. Im bardziej wykształcone społeczeństwo, tym szybciej i lepiej potrafi się przystosować do realiów dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej i społecznej.

Niski poziom wykształcenia wynika z:

- migracji wykształconych mieszkańców wsi do aglomeracji miejskich
- niska potrzeba dokończania się osób młodych (brak motywacji z uwagi bezrobocie)

Placówki oświatowe

Na terenie gminy Jarczów funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Zespół Szkół Podstawowo Gimnazjalnych w Jarczowie, w którego skład wchodzi Szkoła Filialna w Wierszyczcy, Publiczne Gimnazjum oraz Szkoła Podstawowa w Jarczowie
- Szkoła Podstawowa w Chodywańcach

- Szkoła Podstawowa w Gródku
- Gminne Przedszkole w Jarczowie

Wszystkie placówki szkolne posiadają pracownie komputerowe (w tym tablice interaktywne).

Wychowanie przedszkolne:

Rodzaj placówki	Liczba dzieci w roku szkolnym 2011/12	Liczba dzieci w roku szkolnym 2012/13	Liczba dzieci w roku szkolnym 2013/14
Gminne Przedszkole w Jarczowie	- „0” – 19, - inne - 11	- „0” – 22, - inne - 22	- „0” – 16, - inne - 11
Oddział Przedszkolny przy Szkole Filialnej w Wierszyczycy	10	18	21
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Gródku	7	15	21
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Chodywańcach	7	3	8

Źródło ZSPG w Jarczowie

Nauczanie w szkołach podstawowych

Rodzaj placówki	Liczba dzieci w roku szkolnym 2011/12	Liczba dzieci w roku szkolnym 2012/13	Liczba dzieci w roku szkolnym 2013/14
Szkoła Podstawowa w Jarczowie	114	112	100
Szkoła Filialna w Wierszyczycy	22	19	17
Szkoła Podstawowa w Gródku	43	38	38
Szkoła Podstawowa w Chodywańcach	36	29	24

Źródło ZSPG w Jarczowie

Nauczanie w gimnazjum

Rodzaj placówki	Liczba dzieci w roku szkolnym 2011/12	Liczba dzieci w roku szkolnym 2012/13	Liczba dzieci w roku szkolnym 2013/14
Publiczne Gimnazjum w Jarczowie	117	116	110

Źródło ZSPG w Jarczowie

W okresie od stycznia 2009 roku do czerwca 2012 roku w Zespole Szkół Podstawowo-Gimnazjalnych w Jarczowie realizowany był projekt unijny **„Kompetencje kluczowe drogą twórczego rozwoju”**. Projekt wykonywany na zlecenie MEN przez Akademię Podlaską w Siedlcach (obecnie Uniwersytet Humanistyczno- Przyrodniczy) we współpracy partnerskiej z Fundacją Rozwoju Lubelszczyzny. Uczestniczyli w nim uczniowie klas piątych i szóstych szkoły podstawowej. W kolejnych latach odbyły się 3 edycje.

Celem ogólnym projektu było rozwinięcie u uczniów szkół podstawowych kompetencji kluczowych w zakresie:

- KK8 – świadomości i ekspresji kulturalnej ,
- KK3 – kompetencji matematyczno- przyrodniczo- technicznych
- oraz KK2 - porozumiewania się w językach obcych (szczególnie w obszarze techniki i matematyki) uwzględniających regionalny i ponadregionalny kontekst zdobywanej wiedzy i umiejętności.

Zajęcia prowadzone były przez 14 tygodni w wymiarze 5 godzin tygodniowo. W ramach projektu otrzymywaliśmy materiały i pomoce dydaktyczne niezbędne do prowadzenia zajęć. Zwieńczeniem 4 semestralnej pracy były festiwal i olimpiady organizowane na szczeblach: szkolnym, wojewódzkim i ponadregionalnym. Uczestnictwu uczniów w każdej edycji towarzyszyły liczne sukcesy i osiągnięcia.

I edycja:

- festiwal na scenie Puławskiego Centrum Kultury „Dom Chemika” – etap wojewódzki,
- 2 wycieczki : do Warszawy i do Łańcuta,
- wojewódzka olimpiada matematyczno –przyrodniczo –techniczna w Okunince, gdzie nasze uczennice zajęły odpowiednio: I , III i IV miejsce.

Uczennice te zakwalifikowały się do olimpiady centralnej w Miętne koło Warszawy.

II edycja:

- festiwal na scenie Puławskiego Centrum Kultury „Dom Chemika”
- 2 – dniowa wycieczka do Warszawy,
- 4 naszych uczniów brało udział w etapie wojewódzkim olimpiady matematyczno-przyrodniczo –technicznej. Nasza uczennica zajęła I miejsce.
- do etapu centralnego zakwalifikowały się dwie uczennice, z których jedna na etapie centralnym zajęła III miejsce.

III edycja :

- festiwal na szczeblu wojewódzkim , który odbył się w Puławskim Centrum Kultury „Dom Chemika”.
- nasi uczniowie zakwalifikowali się na etap centralny festiwalu, który odbył się w Iławie (woj. warmińsko –mazurskie),
- 2 – dniowa wycieczka do Warszawy,
- 4 naszych uczniów brało udział w etapie wojewódzkim olimpiady matematyczno-przyrodniczo –technicznej w Nasutowie,
- 1 uczeń zakwalifikował się do etapu ponadregionalnego (centralnego), który odbył się w Łochowie koło Warszawy. Uczeń ten został finalistą etapu centralnego.

Od stycznia 2011 r. w szkole realizowany był projekt **„Pierwsze uczniowskie doświadczenia drogą do wiedzy”**. Uczestniczyli w nim uczniowie klasy I szkoły podstawowej. Była to już III edycja. Wcześniej projekt był realizowany w klasie II i III. Realizacja projektu w każdej klasie trwała 1 semestr. Bazą teoretyczną projektu była Teoria Wielorakich Inteligencji Howarda Gardnera, która została uznana za największe odkrycie

nauk humanistycznych XX wieku. Uczniowie uczestniczyli w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych, w wymiarze 4 godzin tygodniowo. W ramach projektu przeprowadzonych zostało 50 godzin zajęć, które zakończyły się pokazem efektów pracy uczniów. Ponadto zakupione zostały nowoczesne pomoce dydaktyczne na kwotę 6 000 zł. Dzięki temu utworzona została „Gardnerowska” strefa edukacyjna pn. Ośrodek Zainteresowań.

Projekt „**Lepszy start - większe szanse**” był dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Priorytet 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty i Poddziałania 9.1.2. Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszenie różnic w jakości usług edukacyjnych.

Celem głównym tego projektu było wdrożenie programu rozwojowego szkoły poprzez poszerzenie oferty edukacyjnej skutkującej wyrównywaniem braków edukacyjnych i pedagogicznych oraz rozwojem zainteresowań, uzdolnień artystycznych i ogólnych u uczniów szkoły podstawowej oraz gimnazjum. W projekcie uczestniczyli uczniowie wszystkich klas szkoły podstawowej oraz gimnazjum. Realizacja zajęć rozpoczęła się 12 listopada 2012 r., a zakończyła się w czerwcu 2013r. Zajęcia (w zależności od rodzaju) prowadzone były w grupach 3, 5, 7 i 8 osobowych.

W ramach projektu realizowane były następujące rodzaje zajęć :

- a) kompetencje kluczowe (w wymiarze 2 godzin tygodniowo),
- b) warsztaty wyrównujące (w wymiarze 1-2 godziny tygodniowo),
- c) warsztaty rozwijające zainteresowania : dziennikarskie, teatralne, plastyczne i muzyczne (w wymiarze 1-2 godzin tygodniowo),
- d) poradnictwo psychoedukacyjne (w wymiarze 1 godziny tygodniowo),
- e) Szkolny Ośrodek Kariery – doradztwo zawodowe (w wymiarze po 1 godzinie tygodniowo dla klas III gimnazjum oraz 18 godzin zajęć indywidualnych),
- f) zajęcia logopedyczne (w wymiarze 1 godziny tygodniowo),
- g) zajęcia korekcyjno – kompensacyjne (w wymiarze 1 godziny tygodniowo),
- h) zajęcia rewalidacyjne (w wymiarze 1 godziny tygodniowo).

Oprócz zajęć pozalekcyjnych uczniowie mieli okazję uczestniczyć w wycieczce do Warszawy. Pierwsza – dla uczniów szkoły podstawowej odbyła się 12 czerwca, natomiast gimnazjaliści wyjeżdżali 14 czerwca. Będąc w Warszawie, uczestniczyli w wyjątkowej lekcji fizyki w Centrum Nauki Kopernik, obejrzeni ogrody nad Biblioteką Uniwersytetu Warszawskiego, byli w Łazienkach Królewskich, na Dziedzińcu Muzeum Wojska Polskiego, przy Grobie Nieznanego Żołnierza oraz na Starym Mieście. Ponadto zorganizowany był wyjazd na basen. W ramach projektu szkoła została wyposażona w wysokiej jakości sprzęt, m.in. interaktywne tablice mobilne, projektory multimedialne, laptopy z oprogramowaniem, tablice białe sucho ścieralne, materace, kolumny, ekrany multimedialne, dyktafon, odtwarzacz CD, kolumny, mapy, słowniki. Ponadto każdy uczeń otrzymał dodatkowo materiały dydaktyczne w postaci podręcznika i zeszytu ćwiczeń na zajęcia pozalekcyjne.

3.13 Pomoc społeczna

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarczowie zatrudnia 5 pracowników tj. kierownik, 2 specjalistów pracy socjalnej, pracownik socjalny i księgową.

Cele i zadania ośrodka:

- tworzenie warunków organizacyjnych do funkcjonowania pomocy społecznej oraz rozbudowy infrastruktury socjalnej,
- analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej,
- przyznawanie i wypłata świadczeń przewidzianych w ustawie o pomocy społecznej oraz realizacja zadań wynikających z rządowych programów i innych ustaw,
- prowadzenie pracy socjalnej skierowanej na rzecz osób i rodzin w celu wzmocnienia lub odzyskania zdolności do samodzielnego funkcjonowania oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

Finansowany jest z budżetu gminy (zadania własne) oraz z budżetu województwa (zadania zlecone). Do zadań GOPS należą m.in. przyznawanie i wypłata zasiłków okresowych, celowych i stałych, dożywianie uczniów, organizowanie usług opiekuńczych, tworzenie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, przyznawanie i wypłata zasiłków celowych na pokrycie wydatków w związku z klęską żywiołową, kierowanie do Domów Pomocy Społecznej, realizacja świadczeń rodzinnych.

Ośrodek zajmuje 2 pomieszczenia wyposażone w sprzęt administracyjny tj. komputery, xero, faks.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizując zadania współpracuje z:

- sądami i kuratorami społecznymi,
- policją,
- służbą zdrowia,
- Powiatowym Urzędem Pracy,
- szkołami,
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie,
- Parafiami,
- Zespołem ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności,
- Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Oświatowo – Wychowawczych im. Teresy Krass w Lublinie

Współpraca ma na celu zapewnienie wszechstronnej pomocy w wyjściu z trudnej sytuacji życiowej i rodzinnej petentom ośrodka. Na terenie gminy funkcjonuje między innymi: Stowarzyszenie Kulturalno - Sportowe „Szyszła”, Międzynarodowe Stowarzyszenie Dzieci i Młodzieży „Uśmiech życia”, Gminny Ludowy Klub Sportowy „GRAF” w Chodywańcach, oraz inne stowarzyszenia mające w swych szeregach członków zespołów śpiewaczych, strażaków ochotniczej straży pożarnej, czy też wędkarzy.

Wydatkowanie środków na cele pomocy społecznej:

Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia w latach 2011-2013

<i>Rodzaj</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
Usługi opiekuńcze	2	2	0
Domy pomocy społecznej	2	4	4
Zasiłek stały	2	3	4
Zasiłek okresowy	24	24	19
Zasiłek jednorazowy celowy	34	30	17
Zasiłek celowy specjalny	51	36	19

Źródło GOPS w Jarczowie

Przyczyny przyznawania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarczowie są następujące:

Przyczyna przyznania zasiłku	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013
Ubóstwo	109	152	19
Sieroctwo	5	6	4
Bezdomność	0	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	18	20	24
Bezrobocie	51	49	36
Niepełnosprawność	30	30	21
Długotrwała lub ciężka choroba	41	33	18
Bezradność	9	8	13
Rodziny niepełne	1	2	5
Rodziny wielodzietne	8	5	5
Przemoc	1	0	0
Alkoholizm	5	2	2
Narkomania	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia (po opuszczeniu zakładu karnego)	1	0	0
Brak umiejętności przystosowanie (po opuszczeniu placówki opiekuńczo – wychowawczej)	0	0	0
Uchodźcy	0	0	0
Zdarzenia losowe	0	0	0
Sytuacja kryzysowa	0	0	0
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0

Źródło: GOPS w Jarczowie

4 Charakterystyka problemów występujących w pomocy społecznej

Najczęstszymi powodami kwalifikującymi do pomocy są : ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawność , długotrwała choroba. Z pomocy korzystają również osoby z trudnościami w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, z powodu uzależnień, potrzeby ochrony macierzyństwa.

Większość z wymienionych problemów nie występuje sama, lecz jest powiązana z innymi.

Jeden pociąga za sobą drugi powodując powiększenie trudnej sytuacji.

Głównym problemem jest ubóstwo. Obecnie z pomocy w GOPS korzystają 73 rodziny. Dla potrzeb pomocy społecznej wprowadzono kryterium dochodowe, które określa próg ubóstwa. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z 12 marca 2004 roku wynosi on 542 zł dla osób samotnie gospodarujących oraz 456 zł dla osób pozostających w rodzinie. Liczba rodzin spełniających o kryterium ulega ciągłym zmianom. Pomoc dla rodzin dotkniętych problemem ubóstwa polega na działaniach doraźnych i zmierzających do usunięcia jego przyczyn.

4.1 Ubóstwo

Jest jednym z najpoważniejszych problemów społecznych. Ubóstwo to zjawisko dostrzegalne i definiuje je się jako stan, w którym jednostce lub grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb uznawanych w danej społeczności jako niezbędne. Podstawowe potrzeby to przede wszystkim: niedożywienie, niedostatek odzieży, środków higienicznych, problemy zdrowotne oraz brak mieszkania, uzyskanie wykształcenia i zaspokojenie potrzeb intelektualnych. Ubóstwo w głównej mierze dotyczy osób i rodzin, które żyją w niekorzystnych warunkach materialnych, posiadają niewystarczające kwalifikacje zawodowe, posiadają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych zasobów społecznych na skutek niepełnosprawności, uzależnienia czy też cechy indywidualne. Na skalę tego zjawiska wpływ mają: czynniki ekonomiczne, czynniki demograficzne oraz miejsce zamieszkania.

Ubóstwo jest zjawiskiem rozszerzającym się, dotyczącym coraz większą grupę społeczną. Pomimo wsparcia ze strony instytucji pomocy społecznej sytuacja ta nie ulega poprawie. Często dochodzi do sytuacji, że korzystający z pomocy przenoszą odpowiedzialność za swój los na udzielających im pomocy. Długotrwałe ubóstwo niejednokrotnie prowadzi do utraty motywacji do działań mogących poprawić sytuację osób dotkniętych tym zjawiskiem. Utrata motywacji, bezradność często prowadzi do uzależnienia tych osób od pomocy społecznej. Zmiany w polityce społecznej mające na celu pomoc socjalną a nie finansową nie zadowolają wielu klientów pomocy społecznej. Znaczna część z nich charakteryzuje się: wrogością do pracowników socjalnych, nadużywaniem alkoholu, cenieniem sobie bardziej stanu otrzymywania pomocy niż pracą zarobkową. W wyniku występowania tych cech powstaje ubóstwo wieloletnie, a nawet dziedziczone przechodzące z pokolenia na pokolenie. Głównymi powodami ubóstwa na terenie naszej gminy jest brak zakładów pracy,

gospodarowanie na małych powierzchniach, z których dochód nie wystarcza na zaspokojenie potrzeb rodziny. Zjawisko ubóstwa prowadzi do wykluczenia społecznego, które uniemożliwia lub utrudnia pełnienie osobom nim dotkniętym ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych, zdobywania i gromadzenia dochodów w godny sposób.

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa.

	2011	2012	2013
Liczba osób/rodzin	109	152	19

Źródło GOPS w Jarczowie

4.2 Bezrobocie

Bezrobocie jest zjawiskiem społecznym i gospodarczym, które pojawiło się po 1990 roku. Na mocy ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 2004 roku osobą bezrobotną jest osoba niezatrudniona i niewykonująca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub służbie albo innej pracy zarobkowej, albo jeżeli jest osobą niepełnosprawną, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy, nieucząca się w szkole, z wyjątkiem uczącej się w szkole dla dorosłych lub przystępującej do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły lub w szkole wyższej gdzie studiuje w formie studiów niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli:

- ukończyła 18 lat,
- nie osiągnęła wieku emerytalnego, o którym mowa w art. 24 ust. 1a i 1b oraz w art. 27 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z późn. zm.),
- nie nabyła prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę albo po ustaniu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności, nie pobiera nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego,

- zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego,
- nie jest właścicielem lub posiadaczem samoistnym lub zależnym nieruchomości rolnej o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,
  - nie uzyskuje przychodów podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym z działów specjalnych produkcji rolnej, chyba że dochód z działów specjalnych produkcji rolnej, obliczony dla ustalenia podatku dochodowego od osób fizycznych, nie przekracza wysokości przeciętnego dochodu z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 2 ha przeliczeniowych ustalonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o podatku rolnym, lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w takim gospodarstwie,
  - nie złożyła wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej albo po złożeniu wniosku o wpis:
    - a) zgłosiła do ewidencji działalności gospodarczej wniosek o zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej i okres zawieszenia jeszcze nie upłynął, albo
    - b) nie upłynął jeszcze okres do, określonego we wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej, dnia podjęcia działalności gospodarczej,
  - nie jest osobą tymczasowo aresztowaną lub nie odbywa kary pozbawienia wolności, z wyjątkiem kary pozbawienia wolności odbywanej poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego,
  - nie uzyskuje miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,
  - nie pobiera na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłku stałego,
  - nie pobiera, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania,

- nie pobiera po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego, o którym mowa w art. 70 ust. 6 ustawy o promocji zatrudnienia,
- nie podlega obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników,
- nie pobiera zasiłku dla opiekuna na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

Bezrobocie to taki stan na rynku pracy, gdy większa lub mniejsza liczba osób zdolnych do pracy i jej poszukujących nie znajduje zatrudnienia.

Czynniki wpływające na podaż (czyli oferty) pracy można podzielić na demograficzne i ekonomiczne.

Na czynniki demograficzne wpływa tempo przyrostu naturalnego w Polsce, miejsce zamieszkania, oraz system kształcenia. Na rynek pracy wchodzi roczniki wyżu. Wśród młodych ludzi wchodzących na rynek pracy w Europie ok. 1/3 to Polacy. Na czynniki ekonomiczne wpływa głównie wysokość średniej płacy oraz obciążenia podatkowe.

W chwili obecnej stopa bezrobocia maleje ze względu na migracje ludzi w wieku produkcyjnym do pracy poza granicami kraju.

Bezrobocie wywołuje negatywne skutki społeczne w sferze ekonomicznej i psychicznej. Zawsze prowadzi do obniżenia standardu życia, wywołuje poczucie krzywdy, frustracji, sprzyja izolacji społecznej, powoduje utratę kwalifikacji zawodowych, wpływa na wzrost konfliktów i zachowań patologicznych. Poprzez wzrastający proces bezrobocia poszerza się strefa ubóstwa, następuje pauperyzacja rodzin, które są zmuszone do korzystania z Ośrodka Pomocy Społecznej.

Brak pracy jest podstawowym czynnikiem tworzenia się nowej warstwy ubogich, pojawia się problem niedożywienia zwłaszcza w rodzinach wielodzietnych, chorych. Bezrobocie wywołuje też negatywne skutki psychospołeczne. Wpływa na wzrost patologii, pogłębia się alkoholizm, chuligaństwo, kradzieże. Te negatywne skutki bezrobocia odczuwa całe społeczeństwo ze względu na to, iż wzrastają koszty świadczeń socjalnych oraz podatki.

Gmina Jarczów położona jest na terenie typowo rolniczym. Podstawowymi kierunkami w rolnictwie są produkcja roślin, chów trzody chlewnej i sporadycznie bydła mlecznego, które niestety nie przynoszą oczekiwanych dochodów - produkcja rolna staje się nieopłacalna. Dodatkowo człowieka na wsi zastępują maszyny rolnicze, które wykonują prace dużo szybciej i dokładniej. Niekorzystny stan gospodarki rolnej spowodował likwidację

istniejących zakładów pracy. Z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Tomaszowie Lub. wynika, że w miesiącu kwietniu 2014r. z terenu Gminy Jarczów zarejestrowanych było 185 osób bezrobotnych w tym 92 kobiety. Prawo do pobierania zasiłku dla bezrobotnych miało 10 osób. Aż 111 osób figuruje w PUP jako osoby długotrwale bezrobotne, a 56 z ogólnej liczby zarejestrowanych to młodzież do 25 roku życia. Stopa bezrobocia w Gminie Jarczów nie uwzględnia jednak istotnego dla gminy problemu bezrobocia agrarnego (ukrytego) związanego z przeludnieniem w rolnictwie i utrzymywaniem się z rolnictwa nie tylko rolników posiadających gospodarstwa rolne i ich dzieci, ale także osób z rodziny, które są pełnoletnie i w pełni zdolne do podjęcia pracy. Szacuje się, że bezrobocie ukryte może dotyczyć blisko 30 % zatrudnionych w rolnictwie.

Liczba przyznanych świadczeń z powodu pozostawania bez pracy:

	2011	2012	2013
Liczba rodzin pobierających świadczenia	51	49	36

Źródło GOPS w Jarczowie

Liczba bezrobotnych z terenu gminy Jarczów:

	2011	2012	2013
Bezrobotni ogółem	191	189	197
Kobiety	95	90	111
Mężczyźni	32	44	24
Młodzież (18-24lat)	64	55	62

Źródło Powiatowy Urząd Pracy w Tomaszowie Lubelskim

4.3 Problemy opiekuńczo – wychowawcze

Bezradność opiekuńczo – wychowawcza wynikająca z zaburzenia systemu rodzinnego przejawiającego się trudnościami w wypełnianiu ról społecznych przez członków rodziny jest przyczyną złego funkcjonowania rodziny. Objawia się to złym wypełnieniem ról rodzicielskich, a więc problemami wychowawczymi, z którymi związane są agresywne zachowania dzieci, łamaniem przyjętych norm i obyczajów. Pomoc takim rodzinom możliwie

jak najwcześniejsza ma zmierzać do udzielania wsparcia w odbudowywaniu prawidłowych relacji i umacniania pozytywnych postaw rodzicielskich. Ponadto wskazane jest stosowanie wszelkich działań profilaktyczno ochronnych. Znaczną część wśród klientów pomocy stanowią rodziny niewydolne wychowawczo, najczęściej niezaradność w wychowaniu własnych dzieci ma związek z innymi dysfunkcjami takimi jak: przemoc domowa, alkoholizm, sytuacje kryzysowe w rodzinie, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich i zawodowych.

Rodziny z problemami opiekuńczo – wychowawczymi objęte pomocą ośrodka.

	2011	2012	2013
Rodziny bezradne ogółem (w tym)	9	8	13
Niepełne	1	2	5
Wielodzietne	8	5	5

Źródło: Sprawozdanie MPiPS – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym gdzie dziecko kształtuje swoje podstawy, nawiązuje pierwsze kontakty z innymi ludźmi i zdobywa doświadczenie z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się atmosfera wychowawcza, warunki bytowe, zdrowotne, wykształcenie rodziców. Często dochodzi do zaburzenia struktury rodziny, która jest niekorzystna dla dziecka, dla jego więzi z rodziną. Często są to struktury zaburzone rozpadem pożycia małżeńskiego, częstymi zmianami partnerów, a to pociąga za sobą przemoc skierowaną na dzieci.

W rodzinach zaburzonych brakuje właściwego klimatu rodzinnego rozładowania napięć i stresów powstałych poza domem, właściwych wzorców, pozytywnej komunikacji, poczucia bezpieczeństwa i miłości, obdarowywania dzieci uwagą. Dzieci pochodzące z takich rodzin pozostawiane są samym sobie, większość wolnego czasu spędzają poza domem, bardzo często pojawiają się u nich problemy w szkole. Dzieci odrzucane przez własnych rodziców szukają akceptacji wśród różnych grup, zaczynają wagarować, uciekać z domu, palić papierosy, pić alkohol, zażywać środki odurzające, popadać w konflikt z prawem. Wszystkie te problemy i zachowania niejednokrotnie mogą być przyczyną umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, resocjalizacyjnych. Rodzina jako

podstawowa komórka społeczna winna zaspokajać potrzeby psychiczne, emocjonalne, społeczne wszystkich członków. Najczęstszą przyczyną mającą wpływ na niezaspokojenie tych potrzeb jest alkoholizm rodziców, a w związku z tym przemoc i zaniedbywanie dzieci. Bardzo istotna jest wtedy profesjonalna pomoc wykwalifikowanych służb, ponieważ zdrowe dzieci to zdrowe społeczeństwo. Praca z rodziną powinna uwzględniać indywidualne problemy poszczególnych członków i uwzględniać różne systemy. Systemy w skład których wchodzi rodzina to: system oświatowy, społeczności sąsiedzkie i zawodowe. Z nieprawidłowym funkcjonowaniem rodzin wiążą się sprawy dotyczące ograniczenia, zawieszenia lub pozbawienia opieki rodzicielskiej. Na terenie gminy Jarczów aktualnie funkcjonują 3 rodziny zastępcze, w których zostało umieszczonych troje dzieci. Wszystkie rodziny są spokrewnione z tymi dziećmi.

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (t.j. Dz. U. z 2013r., poz. 135 ze zm.) kwestia pieczy zastępczej zostanie opracowana w odrębnym programie rozwoju pieczy zastępczej. Gminny Program Wspierania Rodziny wyznaczy zespół planowanych działań mających na celu wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, w procesie przywracania zdolności tych rodzin do prawidłowego funkcjonowania w szczególności poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Realizowane w ramach programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej.

4.4 Alkoholizm i narkomania

Jest to choroba chroniczna i postępująca. Zaczyna się i rozwija bez świadomości osoby zainteresowanej. Polega na niekontrolowanym picciu napojów alkoholowych, może doprowadzić do śmierci. Jest zjawiskiem, które dotyka wielu mieszkańców naszej gminy.

Charakterystyczne dla alkoholizmu jest:

- codzienne picie alkoholu w celu utrzymania zadowalającego funkcjonowania;
- regularne, ale ograniczone do weekendów picie dużych ilości alkoholu;
- ciągi picia występujące naprzemiennie z okresami trzeźwości;
- objawy abstynencyjne;

- zmiany tolerancji na alkohol;
- utrata kontroli nad piciem;
- zaburzenia pamięci i świadomości;
- nawroty picia po próbach utrzymania okresowej abstynencji

O uzależnieniu od alkoholu możemy mówić wówczas, gdy co najmniej trzy spośród wymienionych objawów występowały, co najmniej 1 miesiąc w ciągu ostatniego roku. Nadużywanie alkoholu bardzo często wynika z nieumiejętności radzenia sobie z problemami, jakie niesie życie i w ostateczności do fizycznego i psychicznego wyniszczenia jednostki. Alkoholik jest osobą niedojrzałą emocjonalnie, skłoną do wahań i zmiennych reakcji zazdrości i rozpachy, które

mogą prowadzić do gwałtownych, nieprzemyślanych zachowań.

Nadmierne spożywanie alkoholu znajduje swoje odbicie nie tylko w życiu jednostki, ale także w życiu społeczeństwa. Problemy, których przyczyną jest alkohol mogą pojawiać się w różnych dziedzinach. Można mówić o następstwach rodzinnych, problemach w pracy, łamaniu porządku publicznego. Nadużywanie alkoholu w Polsce jest jedną z głównych przyczyn rozwodów. Bardzo ważnym skutkiem nadużywania alkoholu jest pogarszanie się sytuacji ekonomicznej i społecznej rodziny. Nie bez znaczenia jest wpływ alkoholizmu rodzica na rozwój dzieci, które żyją w atmosferze ciągłego niepokoju, lęku i napięcia. Uczą się destruktywnych zachowań. W wyniku trudnych doświadczeń życiowych grozi im dezintegracja osobowości manifestująca się w różnego typu zaburzeniach emocjonalnych.

Sprawami związanymi z problemem uzależnienia od alkoholu na terenie Gminy Jarczów zajmuje się Gminna Komisja do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która nie zaspakaja potrzeb w tym zakresie. Corocznie uchwalany jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Gminy Jarczów.

Zadaniami strategicznymi programu na 2014 rok są :

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- udzielanie rodzinom dotkniętym tym problemem pomocy psychologicznej i prawnej,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych,

- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych,

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych sporządza diagnozę problemów i zasobów w oparciu o dane z Komisariatu Policji, OPS oraz przeprowadza badanie ankietowe wśród uczniów szkół. Ponadto ciągle niedostateczna jest wiedza społeczeństwa z zakresu zdrowego trybu życia oraz szkodliwości nadużywania alkoholu oraz innych używek.

Liczbę osób z problemem alkoholowym objętych pomocą obrazuje poniższa tabela.

	<i>2011 rok</i>	<i>2012 rok</i>	<i>2013 rok</i>
Liczba objętych pomocą	6	8	6

Źródło: Sprawozdanie MPiPS – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

W Gminnych Programach Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na w/w lata były zabezpieczone środki finansowe dla osób i rodzin z problemem alkoholowym.

Pokrywane były w całości koszty związane z podjętymi czynnościami osób kierowanych na leczenie w stacjonarnym, a mianowicie opłacanie biegłych psychologa i psychiatry, orzekających i wydających opinie w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, koszty sądowe.

Była udzielona również pomoc dla dzieci z rodzin patologicznych w postaci zakupu podręczników, organizowany był dla dzieci wypoczynek w czasie wakacji. Każdego roku we wspomnianym okresie kilkoro dzieci korzysta z takiego wypoczynku w różnych ośrodkach w Polsce.

Była udzielona pomoc finansowa w formie dotacji celowej dla Miasta Zamość z przeznaczeniem na utrzymanie Izby Wyrzeźwień, z której to korzystają również mieszkańcy naszej gminy.

Podjęmowano również próby dobrowolnego leczenia osób uzależnionych, po przeprowadzonych rozmowach z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, skutki tego leczenia były różne.

4.5 Niepełnosprawność i choroby psychiczne

Niepełnosprawność wywołuje poważne konsekwencje w sensie indywidualnym i społecznym, nakłada na społeczność obowiązek podejmowania działań wspomagających i zapobiegających jej powstawaniu. Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych definiuje niepełnosprawnych jako osoby, których stan fizyczny psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolność do wykonywania pracy zarobkowej. Na terenie gminy Jarczów zamieszkuje 287 osób niepełnosprawnych, które korzystają ze wsparcia ZUS, KRUS i OPS. Szacuje się, że osób tych jest znacznie więcej, ale nie posiadamy ich ewidencji. Wśród osób o niepełnej sprawności widniejących w bazie KRUS, ZUS i OPS - 34,15% (98 osób) to kobiety, natomiast 65,85% (189 osoby) to mężczyźni.

Jak podaje GUS w województwie lubelskim osoby niepełnosprawne stanowią 14% mieszkańców. Szacuje się, że w gminie Jarczów procentowy udział tych osób jest zbliżony do występującego w województwie.

U osób niepełnosprawnych występują:

- ❖ lekki stopień niepełnosprawności, do którego zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, zdolną do wykonywania zatrudnienia, nie wymagającą w pełnieniu ról społecznych częściowej lub okresowej pomocy innej osoby w związku z ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji;
- ❖ umiarkowany stopień niepełnosprawności, do którego zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, zdolną do wykonywania zatrudnienia na stanowisku pracy przystosowanym odpowiednio do potrzeb i możliwości wynikających z niepełnosprawności, wymagającą w celu pełnienia ról społecznych, częściowej lub okresowej pomocy innej osoby w związku z ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji;
- ❖ znaczny stopień niepełnosprawności, który obejmuje osobę niezdolną do podjęcia zatrudnienia lub zdolną do wykonywania zatrudnienia w zakładzie aktywizacji zawodowej i wymagającą niezbędnej w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub

długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Możliwości podjęcia pracy przez osobę niepełnosprawną na terenie gminy Jarczów są mocno ograniczone. Osoby niepełnosprawne mają problemy z możliwością korzystania z niektórych dóbr publicznych i rozwijaniem kontaktów społecznych ze względu na brak przystosowania środowiska lokalnego do funkcjonowania w nim osób niepełnosprawnych.

Na terenie gminy nie działają żadne specjalistyczne placówki wspierające osoby niepełnosprawne poza Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Ze wsparcia specjalistycznego osoby niepełnosprawne korzystają na szczeblu powiatu.

Niepełnosprawność jest zjawiskiem powszechnym i stanowiącym kwestię społeczną, dlatego zobowiązani jesteśmy do rozwiązywania problemów wynikających z niepełnosprawności. Sytuacja osób niepełnosprawnych jest uznawana za niekorzystną szczególnie w zakresie zatrudnienia, ułatwień w pokonywaniu barier architektonicznych, możliwości korzystania z transportu i komunikacji oraz warunków materialno – bytowych, a także integracji ze społecznością lokalną i poczucia “inności” względem osób sprawnych. W gminie Jarczów niepełnosprawni napotykają przede wszystkim na bariery architektoniczne. Budynki użyteczności publicznej takie jak Ośrodek Zdrowia, nie mają podjazdów, ani nawet łazienek przystosowanych dla osób na wózkach (Ośrodek Zdrowia, Samorządowy Ośrodek Kultury, Urząd Gminy).

4.6 Przemoc w rodzinie

Przemoc to zamierzone i wykorzystujące przewagę siły działanie skierowane przeciwko członkom rodziny naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Osoby przebywające w domach, w których dochodzi do przemocy doznają zaburzeń funkcjonowania we wszystkich sferach życia: emocjonalnej, psychicznej i społecznej. Badania w tej sferze pokazują silny związek pomiędzy wychowywaniem się dzieci w rodzinach z przemocą i skłonnościami do zachowań agresywnych w ich dorosłym życiu.

Zadaniem gminy m.in. jest tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym : opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy

w rodzinie, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Od 2009 roku zadania związane z przemocą w rodzinie koordynuje Ośrodek Pomocy Społecznej.

W początkowych latach problem przemocy rozwiązywany był przez Zespół interdyscyplinarny do spraw kompleksowej pomocy osobom i rodzinom dysfunkcyjnym powołany Zarządzeniem Nr 24/09 Wójta Gminy Jarczów z dnia 15 maja 2009r.

Następnie Uchwałą Nr V/22/11 Rady Gminy Jarczów z dnia 14 kwietnia 2011 roku uchwalono Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie Gminy Jarczów na lata 2011-2015 pod nazwą „Rodzina bez przemocy”. Zadania postawione w w/w programie są wykonywane zgodnie z harmonogramem.

Uchwałą Nr V/23/11 Rady Gminy Jarczów z dnia 14 kwietnia 2011r. przyjęto tryb i sposób powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania, który został zmieniony Uchwałą Nr VI/27/11 Rady Gminy Jarczów z dnia 9 czerwca 2011r.

Natomiast Uchwałą Nr XIV/68/12 Rady Gminy Jarczów z dnia 26 kwietnia 2012r. zatwierdzono Regulamin Pracy Zespołu Interdyscyplinarnego.

Przemoc na terenie Gminy Jarczów nie jest zjawiskiem występującym często.

Zespół interdyscyplinarny w roku 2009 był zwoływany w dwóch przypadkach, w 2010 i 2011 roku przemoc nie występowała. W roku 2012 na posiedzeniach zespołu były omawiane problemy trzech rodzin dysfunkcyjnych zagrożonych zjawiskiem przemocy. Natomiast w 2013 roku wsparciem w tym zakresie zostały objęte 4 rodziny, w których występowała różnego rodzaju przemoc. W zakresie rozwiązywania problemu przemocy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarczowie współpracuje z Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Tomaszowie Lubelskim – w zakresie udzielania specjalistycznego wsparcia psychologicznego, prawnego i terapeutycznego ofiarom przemocy, możliwości uczestnictwa w programach korekcyjno – edukacyjnych, oraz Specjalistycznym Ośrodkiem Wsparcia w Tyszowcach w zakresie zapewnienia schronienia ofiarom przemocy, Zespołem Interdyscyplinarnym w Gminie Jarczów, Niepublicznym Zespołem Opieki Zdrowotnej „MEDYK”, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jarczowie, szkołami, kuratorem zawodowym Sądu Rejonowego w Tomaszowie Lubelskim, Komisariatem Policji w Lubyczy Królewskiej.

Liczba prowadzonych spraw w zakresie przemocy nie oddaje w pełni skali tego problemu. Wiele osób wciąż obawia się konsekwencji poinformowania stosownych służb. Świadomość konsekwencji (zeznania czy ewentualnie konieczność stawienia się w sądzie) niejednokrotnie wygrywa z chęcią pomocy ofiarom przemocy.

4.7 Zdrowie i opieka zdrowotna

Na terenie gminy Jarczów funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Świadczy on usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej. Przychodnia posiada gabinet lekarski, stomatologiczny, punkt szczepień, oraz gabinet zabiegowy. Zatrudniony jest jeden lekarz, stomatolog, 4 pielęgniarki.

Do najczęstszych chorób należą: choroby układu krążenia, oraz choroby kręgosłupa.

<i>Lp.</i>	<i>Typ Schorzenia</i>	<i>Częstotliwość występowania (%) w 2011 r.</i>	<i>Częstotliwość występowania (%) w 2012 r.</i>	<i>Częstotliwość występowania (%) w 2013 r.</i>
1.	Choroby układu krążenia	21,86	25,34	26,63
2.	Cukrzyca	1,10	1,28	1,41
3.	Choroby kręgosłupa	4,59	5,32	6,10
4.	Choroby Oskrzeli	1,26	1,25	1,30
5.	Nowotwory	0,11	0,13	0,15
6.	Choroby Tarczycy	0,90	1,04	0,96
7.	Dyslipidemia	2,12	4,06	3,87
8.	Otyłość	0,67	0,81	0,87

Źródło NZOZ Medyk w Jarczowie

Liczba przyjęć i wizyt domowych w poszczególnych latach:

	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
Liczba przyjęć i porad lekarskich	10198	9155	9495
Liczba wizyt domowych	136	115	115

Źródło NZOZ Medyk w Jarczowie.

4.8 *Bezpieczeństwo publiczne*

Gmina Jarczów wchodzi w skład rewiru dzielnicowego przy Posterunku Policji w Lubyczy Królewskiej. Należą do niego gminy Lubycza Królewska, Bełzec i Jarczów. Baza Posterunku znajduje się w Lubyczy Królewskiej, zatrudnionych jest w niej 11 funkcjonariuszy.

Przestępstwa popełnione na terenie gminy Jarczów:

Lp.	Kategoria przestępstwa	2011	2012	2013
1.	Kradzież z włamaniem	4	3	6
2.	Kradzież	5	2	1
3.	Uszkodzenia ciała	4	5	3
4.	Pobicie	1	1	0
5.	Uszkodzenie mienia	3	2	3
6.	Oszustwo	1	1	1
7.	Groźby Karalne	3	2	2
8.	Zgwałcenia	0	1	0
9.	Znieważenie	0	0	1
10.	Znęcanie	4	3	3
11.	Alimenty	4	5	5
12.	Nietrzeźwi kierujący	7	7	5
13.	Naruszenie zakazu sądowego	2	3	2
14.	Nieudzielanie pomocy w niebezpieczeństwie	0	0	0
15.	Nagły zgon	0	2	2
16.	Nielegalne posiadanie amunicji	0	0	0
17.	Nadużywanie uprawnień	0	0	0
18.	Nielegalny handel alkoholem	2	2	1
19.	Naruszenie miru domowego	0	0	1
20.	Wypadek drogowy	0	0	1
21.	Naruszenie przepisów sanitarnych	0	0	0

22.	Pożar	1	2	2
23.	Spowodowanie narażenia życia lub zdrowia	0	0	0
24.	Razem	40	38	39

Źródło: Komisariat policji w Lubyczy Królewskiej

Dane wskazują, że gmina Jarczów jest gminą o dużym bezpieczeństwie publicznym. Wykrywalność stwierdzonych przestępstw wynosi 90,3 %.

Stan Bezpieczeństwa Pożarowego w Gminie Jarczów.

Pod względem operacyjnym teren powiatu tomaszowskiego zabezpieczają:

1. Jednostka Ratowniczo - Gaśnicza Państwowej Straży Pożarnej.
2. 127 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w tym:
  - 19 jednostek włączonych do Krajowego Systemu Ratowniczo- Gaśniczego,
  - 39 typu „S”
  - 88 typu „M”

Na terenie Gminy Jarczów działa 12 jednostek OSP w tym 1 typu „S”. Jednostka OSP Jarczów działa w Krajowym Systemie Ratowniczo- Gaśniczym. Wszystkie jednostki zarejestrowane są w Krajowym Rejestrze Sądowym. NIP posiada 7 jednostek, Regon - 12, konto bankowe - 4.

W/w jednostki skupiają 369 członków zwyczajnych, wspierających - 48, honorowych - 30. Są to wyłącznie mężczyźni w przedziałach wiekowych 18-65-98 i tylko oni mogą brać udział w akcjach. Gmina posiada 4 Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze które liczą 27 chłopców. Jednostki OSP łącznie z jednostkami młodzieżowymi nie posiadają w swoich szeregach kobiet ani dziewcząt. Nad wszystkimi jednostkami czuwa Zarząd Gminny OSP RP z siedzibą przy ul. 3- go Maja 24. Jednostki OSP w Jarczowie i Gródku posiadają wozy bojowe i to one w zasadzie wraz z Komendą Powiatową PSP czuwają nad bezpieczeństwem pożarowym w gminie.

W 2014 r. jednostka OSP Jarczów otrzyma lekki wóz bojowy. Wszystkie jednostki OSP posiadają remizo- świetlice, za wyjątkiem OSP Jarczów, która dysponuje pomieszczeniem garażowo- socjalnym. Jednostki te wyposażone są w motopompy, węże, mundury koszarowe i częściowo bojowe. Większość jednostek bierze udział w corocznych zawodach sportowo-pożarniczych.

Najwięcej wyszkolonych strażaków posiadają jednostki OSP Jarczów i OSP Gródek.

W 2013 r. Jednostka OSP Jarczów brała udział w 4 akcjach gaśniczych, 3 wyjazdy odbyły się po przejściu wichur. OSP w Gródku brała udział w akcjach ratowniczo-gaśniczych przy likwidacji 3 pożarów.

W przeszłości jednostka OSP Jarczów brała udział w akcji przeciwpowodziowej.

W 2013 roku dofinansowanie z samorządu wyniosło 189 522,00 zł, na rok 2014 zaplanowano 196 068,00 zł.

Jednostki OSP wspierają działalność kulturalną i sportową. Zaprzeształy jednak działalności dochodowej z powodu konieczności odprowadzania podatku do Urzędu Skarbowego.

Jednostka OSP Jarczów korzysta z dotacji corocznych ze szczebla centralnego. Pieniądze te przeznaczone są na zakup sprzętu.

Stan bezpieczeństwa na terenie gminy należy ocenić pozytywnie. Krajowy System Ratunkowo-Gaśniczy sprawdza się i na pewno poprawi się po zakupie lekkiego wozu bojowego i po udoskonaleniu systemu alarmowania i powiadamiania społeczeństwa. Stan bezpieczeństwa poprawia się również na skutek zwiększenia usprzętowania Powiatowej Komendy PSP w Tomaszowie Lubelskim.

4.9 Kultura, sztuka, rekreacja

Na terenie gminy funkcjonuje Samorządowy Ośrodek Kultury w Jarczowie. Swoją działalnością obejmuje teren całej gminy.

Podstawowe cele ośrodka to:

- edukacja kulturalna środowiska, w szczególności dzieci i młodzieży w formie pracy w zespołach, kołach zainteresowań, konkursach i przeglądach,
- opieka nad amatorskim ruchem artystycznym i twórczością ludową,
- działalność rozrywkowa,
- koordynacja działalności kół gospodyń wiejskich,
- współpraca ze społecznym ruchem kulturalnym,
- prowadzenie biblioteki i czytelnicy,
- współdziałanie z innymi instytucjami kultury,

Ponadto Samorządowy Ośrodek Kultury oferuje:

- prowadzenie kół zainteresowań: teatralne, plastyczne,
- zajęcia w ramach Klubu Seniora,

- spotkania integracyjne,
- organizację uroczystości państwowych,
- organizację dożynek i innych imprez organizowanych cyklicznie lub okazyjnie.

4.10 Czytelnictwo

Sieć biblioteczna Gminnej Biblioteki Publicznej w stosunku do struktury osadniczej nie daje dobrego dostępu do książek wszystkim mieszkańcom gminy. Z miejscowości które były w rejonie działalności filii w Gródku tj. Gródek, Gródek Kol., Wola Gródecka Kolonia, Wola Gródecka, oraz Sowiniec Gminna Biblioteka nie rejestruje czytelników. Przyczyną jest brak połączeń komunikacyjnych z siedzibą gminy. Warunki lokalowe są mało atrakcyjne dla czytelnika (brak czytelnicy dla dorosłych, własnej przestrzeni dla dzieci). Mając na względzie zmiany i potrzeby jakie niesie za sobą postęp w różnych dziedzinach życia, biblioteka winna oferować publiczną przestrzeń, gdzie czytelnicy mogą spotkać się np. w klubach książki, wieczorach poetyckich, czy też autorskich. Priorytetem w działalności biblioteki na lata 2014-2020 powinna być poprawa warunków lokalowych i reaktywowanie filii w Gródku lub punktu bibliotecznego.

Czytelnictwo w Gminie Jarczów

	2011	2012	2013
Liczba czytelników	472	510	515
Liczba odwiedzin w bibliotece	3005	3864	3896
Liczba wypożyczonych książek	6351	7199	6889
w tym dla dzieci	3407	4265	4016
dla dorosłych	2276	2494	2478
inne działy	439	440	395
Liczba udzielonych informacji	464	1024	459
Liczba odwiedzin w czytelnicy	508	532	213

Źródło Gminna Biblioteka Publiczna w Jarczowie.

4.11 Parafie.

Na terenie gminy swoje siedziby mają trzy parafie: św Stanisława BM w Jarczowie, parafia pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Chodywańcach oraz św. Anny w Gródku. Swoim zasięgiem parafie obejmują także miejscowości spoza gminy Jarczów. Większość mieszkańców należy do kościoła rzymskokatolickiego. Przy parafiach działają różnego rodzaju formy aktywności, zaspokajające potrzeby religijne takie jak Koła Różańcowe.

4.12 Wnioski

Mając na uwadze efektywność podejmowanych inicjatyw należy skoordynować i usystematyzować wszelkie działania w obszarze pomocy społecznej w ramach jednego programu działań socjalnych. Działania te powinny być realizowane w ramach zintegrowanego systemu współpracy różnych podmiotów, w których partnerami są osoby potrzebujące, instytucje i organizacje należące do różnych sektorów życia publicznego (organizacje pozarządowe, kościoły, związki wyznaniowe, podmioty gospodarcze).

5 *Analiza SWOT Gminy Jarczów*

Analiza SWOT jest powszechnie stosowaną metodą wspierającą opis i analizę pozycji rozwojowej obszarów. Pozwala ona na uporządkowanie wiedzy o charakterystyce danego terytorium, w tym przypadku Gminy Jarczów, w układzie czterech kategorii: mocnych stron, słabych stron, szans i zagrożeń.

Podjęcie działań na rzecz diagnozy problemów społecznych Gminy Jarczów należy uwzględnić wewnętrzne czynniki ograniczające rozwój polityki społecznej, punkty stanowiące mocne strony, potencjał rozwoju polityki społecznej oraz zidentyfikowane zagrożenia uwzględniające specyfikę społeczności lokalnej Gminy Jarczów.

Przedstawiona poniżej analiza obejmuje wytypowane obszary priorytetowe :

1. Polityka wobec rodziny
2. Polityka wobec osób starszych i niepełnosprawnych
3. Polityka wobec osób bezrobotnych
4. Polityka wobec zagrożeń
5. Polityka wobec służb socjalnych w Gminie Jarczów

Analiza SWOT – obszar priorytetowy – Polityka wobec rodziny

<i>MOCNE STRONY</i>	<i>SŁABE STRONY</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Profesjonalna kadra pomocy społecznej, - Rodziny wielopokoleniowe (wzorcowe), - Silne poczucie tożsamości regionalnej, - Działanie zespołów śpiewaczych w większości wsi, - Liderzy gotowi do podjęcia działań na rzecz społeczeństwa, - Różnorodność form zajęć pozalekcyjnych oferowanych przez szkołę, - Możliwość skorzystania przez dzieci z 	<ul style="list-style-type: none"> - Niewystarczająco rozwinięty system pomocy rodzinom z uwagi na ograniczone środki finansowe, - Słabo rozwinięta komunikacja, - Słaby dostęp do lekarzy specjalistów, - Brak specjalnych programów dla rodzin z problemami opiekuńczo - wychowawczymi, - Brak placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym,

<p>rodzin alkoholowych z kolonii letnich bądź zimowych,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wykorzystywanie środków zewnętrznych (np. EFS) 	<ul style="list-style-type: none"> - Słaba współpraca z organizacjami pozarządowymi, - Niewystarczająca oferta pozwalająca na zagospodarowanie czasu wolnego dla rodzin - Narastający problem uzależnień wśród młodzieży i dorosłych - Brak aktywności społecznej i chęci do działania na rzecz społeczności lokalnej - Pogłębiający się kryzys rodziny, - Przejmowanie pewnych funkcji rodziny przez instytucje, - Dziedziczenie marginalizacji i wykluczenia społecznego, - Rosnące zadłużenie gospodarstw domowych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Inicjowanie działań mających na celu wzmocnienie rodziny jako podstawowej komórki społecznej, - Stosowanie aktywizujących metod pracy socjalnej, - Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania , - Rosnąca świadomość społeczna, - Wzrost poziomu wykształcenia wśród mieszkańców, - Realizacja programu wspierania rodziny, - Skierowanie większych środków na realizację polityki wobec rodziny , - Pozyskiwanie środków z zewnątrz na 	<ul style="list-style-type: none"> - Stawianie zachowania formalności nad rozwiązanie problemu, - Brak środków na działalność poszczególnych placówek - Przyzwalanie dorosłych na powielanie negatywnych wzorców społecznych, - Roszczeniowość i wygodnictwo społeczeństwa, - Eurosieroctwo (rozbite rodziny, małe zainteresowanie wychowaniem dzieci) wychowywanie w rodzinie niepełnej, gdyż ojciec lub matka pracują w innych krajach - Zatracanie rodzinnych wartości, - Deficyty w obszarze codziennego sposobu

<p>programy wspierające rodzinę,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Angażowanie młodzieży do aktywności na rzecz swojej grupy wiekowej; 	<p>komunikowania się w relacjach dzieci – rodzice, oraz rodzice – dzieci</p> <ul style="list-style-type: none"> - Coraz większy brak opieki zapracowanych rodziców nad swoimi dziećmi, brak zainteresowania tym co dzieci robią, - Degradacja relacji rodzinnych
--	--

Źródło opracowania własne

Analiza SWOT – obszar priorytetowy – Polityka wobec osób starszych i niepełnosprawnych

<i>MOCNE STRONY</i>	<i>SŁABE STRONY</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Życzliwość sąsiedzka, pomoc w potrzebie - Rodziny wielopokoleniowe (wzorce), - Zainteresowanie problemami społecznymi władz samorządowych, - Integracja osób starszych poprzez przynależność do zespołów śpiewaczych 	<ul style="list-style-type: none"> - stosunkowo duża liczba osób z tej grupy korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, - istniejące bariery architektoniczne, - niewystarczający system wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych, - brak wolontariatu działającego w obszarze pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym, - słaby system opieki dla osób starszych w miejscu zamieszkania, - słaba oferta pozwalająca na zagospodarowanie czasu wolnego dla osób starszych i niepełnosprawnych, - niewystarczający poziom finansowania zadań z pomocy społecznej w tym obszarze - starzenie się społeczeństwa,

	- pogłębiający się kryzys rodziny, narastający problem braku opieki nad osobami starszymi ze strony rodziny, która często pracuje w innym kraju,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - upowszechnianie informacji dot. problemów osób starszych i niepełnosprawnych oraz ich praw, - możliwość utworzenia domu pomocy społecznej, - inicjowanie działań w środowisku lokalnym na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, - zewnętrzne źródła finansowania, - budowanie zintegrowanego systemu wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych - wykorzystanie potencjału ludzi starszych, 	<ul style="list-style-type: none"> - zbyt mała oferta wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych pozwalająca na uczestnictwo w życiu społecznym, - niskie świadczenia pieniężne osób starszych i niepełnosprawnych, - brak ofert pracy dla osób niepełnosprawnych, - słaby dostęp do lekarzy specjalistów, - niska świadomość społeczeństwa odnośnie osób niepełnosprawnych,

Źródło: opracowania własne

Analiza SWOT – obszar priorytetowy – Polityka wobec osób bezrobotnych

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - dobre warunki do rozwoju inwestycji szczególnie w obszarze turystyki - obszary posiadające walory przyrodnicze, - dostęp osób bezrobotnych do bezpłatnych szkoleń na terenie gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> - brak atrakcyjnych warunków do zatrudniania młodych ludzi, - niskie kwalifikacje osób bezrobotnych, - słabe dostosowanie oferty edukacyjnej do lokalnego rynku pracy - brak umiejętności w poszukiwaniu pracy - ubogi rynek pracy, - słabo rozwinięta komunikacja na terenie

	<p>gminy,</p> <ul style="list-style-type: none"> - niechęć niektórych mieszkańców do podjęcia zatrudnienia, - mała ilość zakładów pracy,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Możliwość pozyskiwania środków unijnych na tworzenie miejsc pracy i otwieranie własnych działalności gospodarczych, - wdrażanie programów przeciwdziałania bezrobociu dostosowanych do potrzeb lokalnego rynku pracy - zagospodarowanie budynków należących do gminy, - zagospodarowanie zalewu Leliszka na cele turystyczne, 	<ul style="list-style-type: none"> - Wyjazd młodych ludzi za pracą za granicę lub do dużych miast, - wysokie koszty pracy, - sezonowość rynku pracy, - narastanie zjawiska wyuczonej bezradności, - ukryte bezrobocie w rolnictwie, - nieopłacalność produkcji rolniczej, - niewystarczające środki na działania z zakresu aktywizacji zawodowej mieszkańców, - bierność zawodowa mieszkańców gminy

Źródło: Opracowania własne

Analiza SWOT – obszar priorytetowy – Polityka wobec zagrożeń

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - profesjonalna i wykształcona kadra OPS - dobrze działający Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie - dobra współpraca służb z terenu gminy działających w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom - działający Punkt Konsultacyjny przy OPS 	<ul style="list-style-type: none"> - brak rozeznania problemu uzależnień w gminie - brak faktycznych danych dot. problemu przemocy w rodzinie, - słaba oferta na zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci, młodzieży, starszych i niepełnosprawnych, oraz całych rodzin - brak placówek wsparcia dziennego,

<p>dla osób bezrobotnych</p> <ul style="list-style-type: none"> - działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - sprawnie działająca obrona cywilna oraz Zespół Zarządzania Kryzysowego 	<ul style="list-style-type: none"> - coraz częstsze przypadki niezgłaszania przez rodziny, sąsiadów wieloletnich przypadków przemocy w rodzinie, - przyzwolenie na sprzedaż papierosów i alkoholu nieletnim, lub kupowanie przez dorosłych alkoholu dla nieletnich - niewystarczające środki finansowe - pogłębiający się kryzys rodziny, brak zainteresowania ze strony rodziców czasem wolnym dzieci
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - promocja działań w zakresie przeciwdziałania różnego rodzaju uzależnieniom i przemocy domowej - współpraca z organizacjami pozarządowymi - inicjowanie mody na zdrowy tryb życia, bez używek - realizacja programów : przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, wspierania rodziny - poszerzenie oferty działań profilaktycznych - organizacja szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych, rodziców i uczniów - zewnętrzne źródła finansowania - budowanie świadomości społecznej dot. potencjalnych zagrożeń, ich skutków i sposobów postępowania 	<ul style="list-style-type: none"> - ukrywanie problemu przemocy - społeczna akceptacja alkoholu w życiu mieszkańców - obniżenie wieku inicjacji alkoholowej - brak asertywności wśród dorosłych mieszkańców - młodzież pozostawiona bez opieki rodziców, brak wiedzy rodziców o tym co robią - słaby dostęp do lekarzy specjalistów, - negatywny wpływ zachowań z zewnątrz - społeczne przyzwolenie dorosłych na przebywanie dzieci i młodzieży na imprezach dla dorosłych i do późnych godzin nocnych - euro sieroty (wyjazdy rodziców do pracy za granicę, brak więzi rodzinnych) - koncentracja na dobrach materialnych

- intensyfikacja programów profilaktycznych	
---	--

Źródło: opracowanie własne

Analiza SWOT – obszar priorytetowy – Polityka wobec służb socjalnych w Gminie Jarczów

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - profesjonalna kadra Ośrodka Pomocy Społecznej, - sprawnie działający Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, 	<ul style="list-style-type: none"> - budynki użyteczności publicznej niedostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, - brak miejsca na indywidualne rozmowy z klientami bez obecności innych pracowników i klientów OPS - ograniczone środki finansowe na działalność w obszarze pomocy społecznej - brak integracji działań w obszarze polityki społecznej
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - zewnętrzne źródła finansowania zadań polityki społecznej - skierowanie większych środków na realizację polityki społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> - dalsze ograniczenie środków finansowych na realizację zadań pomocy społecznej - niestabilność prawa, zmiany przepisów - przekazywanie nowych zadań do pomocy społecznej bez pokrycia finansowego, - brak programu motywującego do dalszego rozwoju i kształcenia umiejętności - brak systemowych rozwiązań

Źródło: Opracowania własne

6 Cele strategiczne

6.1 Wizja gminy Jarczów

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Jarczów na lata 2014- 2020 kontynuuje wizję gminy Jarczów zawartą w strategii realizowanej w latach 2005-2013

*Gmina Jarczów otwarta na problemy mieszkańców,
dążąca do wyrównywania różnic w poziomie jakości życia.*

6.2 Cel główny strategii

*Zbudowanie zintegrowanego systemu wsparcia społecznego zapobiegającego
wykluczeniu i marginalizacji osób z grup społecznych*

6.2.1 Obszar priorytetowy I - Polityka wobec rodziny

Cel główny

Wzmocnienie pozycji rodziny w obliczu jej kryzysu.

Cele szczegółowe:

1. Stworzenie kompleksowego systemu pomocy dziecku i rodzinie
2. Rozwój partnerstwa lokalnego w zakresie wsparcia rodziny
3. Rozwój interdyscyplinarnych form wsparcia
4. Wsparcie dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym

Działaniami strategicznymi w tym obszarze priorytetowym zostaną objęte rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej i materialnej, rodziny mające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, oraz dzieci i młodzież.

Rezultatem osiągnięcia celu głównego będzie stworzenie podstaw do rozwoju społeczeństwa zintegrowanego, w którym rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym będą miały zapewnione odpowiednie wsparcie umożliwiające przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych oraz godne warunki życia.

Ważnym czynnikiem który będzie miał wpływ na realizację tego celu będzie stopień zaangażowania władz samorządowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, mieszkańców gminy na rzecz rozwiązywania własnych i lokalnych problemów, dostępność do zewnętrznych źródeł finansowania, oraz dobre ustawodawstwo i dobrze przygotowana kadra pomocy społecznej.

Harmonogram działań operacyjnych

CEL OPERACYJNY	DZIAŁANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	INSTYTUCJA KOORDYNUJĄCA	PARTNERZY	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Stworzenie kompleksowego systemu pomocy dziecku i rodzinie	Udzielenie kompleksowego wsparcia rodzinie w jej funkcjach wychowawczych, opiekuńczych i socjalnych	Zadanie ciągle 2014-2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- placówki oświatowe, - samorząd gminny - PCPR, - kuratorzy, - GKRPA	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Realizacja rządowych programów osłonowych	W miarę potrzeb	Ośrodek Pomocy Społecznej		- budżet państwa - budżet gminy
	Wprowadzenie Karty Dużej Rodziny	2014 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- parafie,	- budżet państwa - budżet gminy
	Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom	Zadanie ciągle 2014 -2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- placówki oświatowe, - samorząd gminny - PCPR, - NGO	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Udzielenie pomocy w formie posiłku lub zasiłku celowego na zakup posiłku	Zadanie ciągle 2014 -2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- placówki oświatowe, - samorząd gminny	- budżet gminy - źródła zewnętrzne - program rządowy
	Przeciwdziałanie uzależnieniu od	Zadanie ciągle 2014 -2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	-placówki oświatowe,	- budżet gminy - źródła zewnętrzne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jarczów na lata 2014-2020

	pomocy społecznej			Powiatowy Urząd Pracy, -samorząd gminny	
	Edukacja rodziców w pełnieniu właściwych ról w rodzinie	Zadanie ciągle 2014 -2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- placówki oświatowe, - samorząd gminny - PCPR,	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Prowadzenie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży	Zadanie ciągle 2014-2020	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- placówki oświatowe, samorząd gminny - OPS	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Stworzenie systemu stypendialnego dla uczniów osiągających ponad przeciętne wyniki w nauce, sporcie lub uzdolnionym artystycznie	2016 -2020	Administracja Placówek Oświatowych	- placówki oświatowe, - samorząd gminny - OPS - GKRPA	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Poprawa systemu komunikacji na terenie gminy	2014-2020	Samorząd gminny	- przedsiębiorcy w zakresie transportu osób,	budżet gminy, środki zewnętrzne
	Poprawa dostępu do lekarzy specjalistów	2014-2020	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "MEDYK"		budżet własny
Rozwój partnerstwa lokalnego w zakresie wsparcia rodziny	Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla rodzin	Zadanie ciągle 2014 -2020	Samorządowy Ośrodek Kultury	- placówki oświatowe, - samorząd gminny - OPS - GKRPA - Parafie	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Promowanie i organizowanie różnych form integracji rodzin i realizacji programów wspierających rodziny	Zadanie ciągle 2014 -2020	Samorządowy Ośrodek Kultury	- placówki oświatowe, - samorząd gminny - GKRPA - OPS	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Nawiązanie partnerstw o zasięgu lokalnym w zakresie wsparcia rodziny	2016-2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- samorząd gminny - GKRPA - Parafie - organizacje pozarządowe	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
Rozwój interdyscyplinarnych form	Stworzenie systemu pomocy rodzinie w	Zadanie ciągle 2014 -2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- placówki oświatowe, - samorząd	- budżet gminy - źródła zewnętrzne

wsparcia	sytuacji kryzysowej, traumatycznej			gminny - PCPR, - kuratorzy, - OPS	
Wsparcie dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym	Organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży	Zadanie ciągle 2014 -2020	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- placówki oświatowe, - samorząd gminny - OPS - Parafie	- budżet gminy - źródła zewnętrzne

6.2.2 Obszar priorytetowy II - Polityka wobec osób starszych i niepełnosprawnych

Cel główny

Ułatwienie funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku lokalnym

Cele szczegółowe

1. Stworzenie sprawnego systemu wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych
2. Stworzenie osobom niepełnosprawnym i starszym warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej
3. Podnoszenie świadomości społeczeństwa o potrzebach i problemach ludzi starszych i niepełnosprawnych, aktywizacja społeczeństwa

Beneficjentami działań w tym obszarze będą osoby starsze, niepełnosprawne, a także ich rodziny. Do stworzenia sprawnego systemu będzie zaangażowane również całe środowisko, w którym żyją i funkcjonują te osoby.

Wdrożenie celu głównego będą odzwierciedlać następujące rezultaty :

- umożliwienie osobom starszym i niepełnosprawnym pełnego uczestnictwa w życiu społecznym,

- rozszerzenie współpracy instytucji i organizacji działających w zakresie pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym,
- ograniczenie skutków niepełnosprawności poprzez promocję działań profilaktycznych i podnoszenie poziomu wiedzy w społeczności lokalnej,
- zwiększenie dostępności do usług dla osób starszych i niepełnosprawnych,

Ważnymi czynnikami które będą miały wpływ na realizację celu będą :

1. Stopień zaangażowania władz samorządowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych
2. Dostępność do zewnętrznych źródeł finansowania, umiejętność pozyskania i optymalnego wykorzystania środków
3. Dobre ustawodawstwo i dobrze przygotowana kadra pomocy społecznej

Harmonogram działań operacyjnych

CEL OPERACYJNY	DZIAŁANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	INSTYTUCJA KOORDYNUJĄCA	PARTNERZY	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Stworzenie sprawnego systemu wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych	Utworzenie i wspieranie rozwoju usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych dla osób starszych i niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- samorząd gminny - PCPR, - Parafie - Powiatowy Urząd Pracy - NGO	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Diagnoza ilości, rodzaju i stopni niepełnosprawności mieszkańców gminy	Zadanie ciągłe 2014-2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- Powiatowy Zespół Orzekania o Niepełnosprawności - placówki oświatowe, - ZUS, - KRUS - Ośrodek Zdrowia	budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Utworzenie wolontariatu socjalnego i włączenie wolontariuszy do pomocy osobom w podeszłym wieku	2016 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- samorząd gminny - organizacje pozarządowe, - parafie, - placówki oświatowe	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Udzielanie pomocy finansowej osobom starszym i	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- samorząd gminny - PCPR,	- budżet gminy - źródła zewnętrzne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jarczów na lata 2014-2020

	niepełnosprawnym				
	Stworzenie interdyscyplinarnego zespołu ds. pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym	Zadanie ciągłe 2016 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- samorząd gminny - PCPR, - Parafie - organizacje pozarządowe	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Utworzenie domu pomocy społecznej	2015-2018	Samorząd gminny	- prywatni inwestorzy, - organizacje pozarządowe	środki zewnętrzne
	Utworzenie mieszkań chronionych	2017 - 2020	Samorząd gminny	- OPS	- budżet gminy - środki zewnętrzne
Stworzenie osobom niepełnosprawnym i starszym warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej	Rozwój różnorodnych form aktywizacji osób starszych	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Samorządowy Ośrodek Kultury	- placówki oświatowe, - samorząd gminny - Parafie	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Wykorzystanie doświadczenia osób starszych przy prowadzeniu różnego rodzaju świetlic, kół zainteresowań dla dzieci i młodzieży	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Samorządowy Ośrodek Kultury	- placówki oświatowe, - samorząd gminny - organizacje pozarządowe - OPS - Parafie - OSP	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych i niepełnosprawnych	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Samorządowy Ośrodek Kultury	- placówki oświatowe, - samorząd gminny - organizacje pozarządowe - OPS - Parafie	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Wspieranie tworzenia i funkcjonowania lokalnych grup wsparcia	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Samorządowy Ośrodek Kultury	- placówki oświatowe, - samorząd gminny - GKRPA - OPS	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
Podnoszenie świadomości społeczeństwa o potrzebach i problemach ludzi starszych i niepełnosprawnych aktywizacja społeczeństwa	Inicjowanie kampanii na rzecz podnoszenia poziomu wiedzy i społecznej akceptacji osób starszych i niepełnosprawnych	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- placówki oświatowe, - samorząd gminny - PCPR, - organizacje pozarządowe	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Podjęcie działań mających na celu organizowanie jednostek administracji	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	- samorząd gminny	- placówki oświatowe, - gminne jednostki organizacyjne, - Ośrodek Zdrowia	- budżet gminy - źródła zewnętrzne

	publicznej w sposób przyjazny dla osób niepełnosprawnych				
	Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych (likwidacja barier architektonicznych)	2014-2020	- samorząd gminny	placówki oświatowe - jednostki organizacyjne, - Ośrodek Zdrowia, - Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska	- budżet gminy, - źródła zewnętrzne, - budżety właścicieli niedostosowanych obiektów
	Prowadzenie akcji promujących zdrowy styl życia	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- placówki oświatowe, - samorząd gminny - OPS	- budżet gminy - źródła zewnętrzne

6.2.3 Obszar priorytetowy III - Polityka wobec osób bezrobotnych

Cel główny

Wspieranie aktywności osób bezrobotnych na rynku pracy

Cele szczegółowe

1. Poprawa działań aktywizacyjnych wobec osób bezrobotnych
2. Wielowymiarowe wsparcie osób bezrobotnych i ich rodzin

Beneficjentami tego obszaru działań będą osoby bezrobotne, ich rodziny, a także środowisko, w którym żyją.

Skutkiem podjętych działań wobec w/w osób będzie:

1. Zwiększenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych,
2. Zmniejszenie skali wykluczenia społecznego,
3. Podjęcie współpracy międzyinstytucjonalnej oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie walki z bezrobociem,
4. Wsparcie różnorodnych form zdobywania doświadczenia na rynku pracy,

5. Przeciwdziałanie powielaniu przez młodzież niepożądanych postaw społecznych, tj. bierności w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych.

Stopień zaangażowania władz samorządowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i mieszkańców gminy na rzecz rozwoju aktywności zawodowej, edukacji i promocji przedsiębiorczości w pozyskiwanie środków zewnętrznych będzie miał bardzo duży wpływ na osiągnięcie zamierzonego celu.

Harmonogram działań operacyjnych

CEL OPERACYJNY	DZIAŁANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	INSTYTUCJA KOORDYNUJĄCA	PARTNERZY	ZRÓDŁA FINANSOWANIA
Poprawa działań aktywizacyjnych wobec osób bezrobotnych	kontynuacja współpracy z PUP w Tomaszowie Lub. w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie Gminy Jarczów oraz w zakresie pośrednictwa pracy i doskonalenia zawodowego	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	-- samorząd gminny - PUP	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Organizacja staży, prac interwencyjnych i robót publicznych, oraz prac społecznie użytecznych	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Samorząd gminny	- PUP - OPS	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Zbieranie i udostępnianie informacji o wolnych miejscach pracy na terenie powiatu tomaszowskiego	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- PUP	nie wymaga nakładów finansowych
	Współpraca z zakładami pracy w celu pozyskiwania informacji o ofertach pracy	Zadanie ciągłe 2015 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- samorząd gminny - PUP - Zakłady pracy	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Promocja szkolnictwa wyższego oraz pozostałych form zdobywania i rozszerzenia poziomu rozwoju zawodowego	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- placówki oświatowe, - PUP	- budżet gminy - źródła zewnętrzne

Wielowymiarowe wsparcie osób bezrobotnych	Udzielanie osobom i rodzinom dotkniętym bezrobociem wsparcia finansowego i rzecz.	Zadanie ciągle 2014 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- placówki oświatowe, - PCPR, - kuratorzy,	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Opracowanie i wdrożenie programu aktywizacji zawodowej, pokonywanie bezradności społecznej klientów pomocy społecznej	Zadanie ciągle 2017 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- samorząd gminny - organizacje pozarządowe - PUP - przedsiębiorstwa	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Przeciwdziałanie uzależnieniu od instytucji pomocy	Zadanie ciągle 2014 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- samorząd gminny Organizacje pozarządowe	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Realizacja projektów unijnych (w tym systemowych) nakierowanych na podnoszenie atrakcyjności osób bezrobotnych na rynku pracy	Zadania ciągle 2014-2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- PUP - Firmy szkoleniowe - WUP w Lublinie	- Środki EFS, - Budżet własny gminy,

6.2.4 Obszar Priorytetowy IV - Polityka wobec zagrożeń

Cel główny

Ograniczenie zagrożeń występujących w społeczeństwie

Cele szczegółowe

1. Intensyfikacja działań profilaktycznych w zakresie walki z uzależnieniami
2. Intensyfikacja działań interdyscyplinarnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
3. Wspomaganie instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów związanych z różnego rodzaju uzależnieniami
4. Zapobieganie przestępczości, szczególnie młodzieży

Wsparcie w tym zakresie zostaną objęte :

1. Osoby uzależnione
2. Rodziny osób uzależnionych
3. Dzieci i młodzież
4. Rodziny, w których występuje przemoc
5. Instytucje działające w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie
6. Organizacje pozarządowe
7. Grono pedagogiczne szkół z terenu gminy

Wdrożenie celu strategicznego będzie skutkowało :

1. Zwiększeniem działań profilaktycznych szczególnie skierowanych do dzieci i młodzieży
2. Zmniejszeniem skali wykluczenia społecznego
3. Podjęciem współpracy międzyinstytucjonalnej oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie walki z uzależnieniami i przemocą w rodzinie
4. Przeciwdziałanie powielaniu przez młodzież niepożądanych postaw społecznych

Na stopień realizacji celu będą miały ważny wpływ :

1. Stopień zaangażowania władz samorządowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i mieszkańców gminy na rzecz propagowania zdrowego stylu życia bez używek,
2. Zaangażowanie w pozyskiwanie środków zewnętrznych,
3. Dobrze przygotowana kadra oświatowa, pomocy społecznej, służby zdrowia, policji i innych instytucji współpracujących.

Harmonogram działań operacyjnych

CEL OPERACYJNY	DZIAŁANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	INSTYTUCJA KOORDYNUJĄCA	PARTNERZY	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Intensyfikacja działań profilaktycznych w zakresie walki z uzależnieniami	Realizacja Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Zadanie ciągle 2014 - 2020	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Dokument źródłowy	Dokument źródłowy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jarczów na lata 2014-2020

	Wdrażanie profesjonalnych programów profilaktycznych	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- placówki oświatowe, - samorząd gminny - OPS - ośrodek zdrowia - policja - organizacje pozarządowe	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Opracowywanie i dystrybucja ulotek promujących zdrowy styl życia	2015 - 2020	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- placówki oświatowe, - samorząd gminny - OPS - Parafie - ośrodek zdrowia - policja - organizacje pozarządowe	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Działalność wychowawcza i informacyjna	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Placówki oświatowe z terenu gminy	GKRPA samorząd gminny - OPS - SOK - policja - Parafie - ośrodek zdrowia - organizacje pozarządowe	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Udzielanie rodzinom, w których występują uzależnienia pomocy psychologicznej i prawnej	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- placówki oświatowe, - samorząd gminny - GKRPA - OIK w Tomaszowie Lub.	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
Intensyfikacja działań interdyscyplinarnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar przemocy w Rodzinie	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	Dokument źródłowy	Dokument źródłowy
	Podejmowanie działań interdyscyplinarnych ograniczających zjawisko przemocy w rodzinie, w szkole i środowisku rówieśniczym	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- placówki oświatowe, samorząd gminny - GKRPA - ośrodek zdrowia - kuratorzy,	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
Wspomaganie instytucji służących rozwiązywaniu	Organizowanie i dofinansowywanie działań zwiększających	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- placówki oświatowe, - samorząd gminny	- budżet gminy - źródła zewnętrzne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jarczów na lata 2014-2020

problemów związanych z różnego rodzaju uzależnieniami	dostępność terapeutyczną i rehabilitacyjną dla osób uzależnionych i współuzależnionych			- placówki służby zdrowia - OPS	
	Wspieranie przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie spożycia alkoholu	Zadanie ciągle 2014 - 2020	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- placówki oświatowe, - samorząd gminny - parafie - OSP - OPS,	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie działań profilaktycznych ukierunkowanych na dzieci i młodzież	Zadanie ciągle 2014 - 2020	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- placówki oświatowe, - samorząd gminny - OPS - organizacje pozarządowe	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Wspieranie szkół w działaniach mających na celu zapobieganie używaniu środków psychoaktywnych	Zadanie ciągle 2014 - 2020	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- placówki oświatowe, - samorząd gminny,	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Wspieranie szkół w rozwijaniu działań profilaktycznych	Zadanie ciągle 2014 - 2020	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- placówki oświatowe, - samorząd gminny - OPS	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Wspieranie programów dla dzieci i młodzieży będących alternatywą wobec używania alkoholu i narkotyków	Zadanie ciągle 2014 - 2020	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- placówki oświatowe, - samorząd gminny - Parafie, - służba zdrowia - policja - OSP - NGO	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Edukacja publiczna i szkolenia przedstawicieli różnych grup społecznych	Zadanie ciągle 2014 - 2020	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- placówki oświatowe, - samorząd gminny - OPS - służba zdrowia - policja - NGO	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
Zapobieganie przestępczości, szczególnie młodzieży	Popularyzowanie i promowanie zajęć pozaszkolnych	Zadanie ciągle 2014 - 2020	Placówki Oświatowe	- samorząd gminny - GKRPA	- budżet gminy - źródła zewnętrzne

	Współpraca pedagogów szkolnych z policją, kuratorami i pracownikami socjalnymi na rzecz ograniczenia skali przestępczości	Zadanie ciągle 2014 - 2020	Placówki Oświatowe	- samorząd gminny - kuratorzy - OPS - policja	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Zapobieganie przestępczości i wykroczeniom w szkołach oraz podniesienie w nich poziomu bezpieczeństwa	Zadanie ciągle 2014 - 2020	Placówki Oświatowe	- samorząd gminny - policja - kuratorzy - GKRPA	- budżet gminy - źródła zewnętrzne

6.2.5 Obszar Priorytetowy V - Polityka wobec służb socjalnych w Gminie Jarczów

Zapisy Strategii mogą być realizowane przede wszystkim przy pomocy kapitału ludzkiego i społecznego. Rozwiązywanie najważniejszych problemów społecznych zależy od jakości zasobów ludzkich i zaufania społecznego. Kapitał ludzki to : wiedza, umiejętności, kwalifikacje i zdolności ludzi do szybkiego oraz skutecznego radzenia sobie z problemami natury zarówno społecznej jak i psychologicznej. Kapitał społeczny jest uzupełnieniem kapitału ludzkiego. Składa się z relacji międzyludzkich, tj. zaufania, zrozumienia, wspólnych wartości, które integrują społeczność, a przez to umożliwiają wspólne działania. Potencjał intelektualny, zdobyte kwalifikacje i doświadczenia będą mogły być należycie spożytkowane w społeczeństwie opartym na wiedzy. Wdrożenie celu umożliwi prowadzenie satysfakcjonującego życia zawodowego . Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego oraz powszechny dostęp do nowoczesnych technologii informacyjnych jest jednym z najważniejszych wyzwań nowoczesnej gospodarki i nowoczesnego społeczeństwa. Bez rozwoju zasobów ludzkich nie będzie możliwe sprostanie wymogom nowoczesnego społeczeństwa.

Cel główny

Wzmocnienie działań służb socjalnych gminy Jarczów

Cele szczegółowe

1. Stworzenie zintegrowanego systemu rozwiązywania problemów społecznych
2. Rozwój potencjału Ośrodka Pomocy Społecznej
3. Zapewnienie warunków skutecznego wdrażania zapisów niniejszej Strategii

Działaniom w zakresie tego obszaru będą poddani pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Jarczowie, lokalni liderzy, oraz potencjalni wolontariusze. W trakcie realizacji zadań strategicznych będzie możliwe wyłonienie liderów, rozpoczęcie działalności wolontariatu oraz wzmocnienie działań pracowników OPS.

Na stopień realizacji celu będą miały bezpośredni wpływ :

1. poziom zaangażowania władz samorządowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i mieszkańców gminy na rzecz propagowania zdrowego stylu życia bez używek
2. Zaangażowanie w pozyskiwanie środków zewnętrznych,
3. Zaangażowanie w rozwój kadry OPS oraz umiejętność zastosowania pozyskanych informacji przez pracowników Ośrodka w praktyce.

Harmonogram działań operacyjnych

CEL OPERACYJNY	DZIAŁANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	INSTYTUCJA KOORDYNUJĄCA	PARTNERZY	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
Stworzenie zintegrowanego systemu rozwiązywania problemów społecznych	Monitoring potrzeb społecznych i możliwości ich zaspokojenia realizowany przez pracowników OPS	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- placówki oświatowe, - samorząd gminny - GKRPA - kuratorzy, - służba zdrowia - policja - PUP - NGO	- budżet gminy - źródła zewnętrzne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jarczów na lata 2014-2020

	Wspieranie i upowszechnianie współpracy pomiędzy sektorem publicznym szczególnie w zakresie kreowania i realizacji zadań publicznych wynikających z niniejszej Strategii lub innych programów realizowanych w zakresie pomocy społecznej	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- samorząd gminny - GKRPA - służba zdrowia - NGO	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Bieżące aktualizowanie informacji o działalności OPS na stronach internetowych	W miarę potrzeb	Ośrodek Pomocy Społecznej	- samorząd gminny	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Budowanie pozytywnego wizerunku pomocy społecznej wśród mieszkańców Gminy	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- samorząd gminny	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
Rozwój potencjału Ośrodka Pomocy Społecznej	Systematyczne, kierunkowe szkolenia dla osób realizujących działania z zakresu polityki społecznej na terenie Gminy Jarczów	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- samorząd gminny - GKRPA - instytucje szkolące -	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Zapoczątkowanie i rozwój wolontariatu jako formy wzmocnienia kadry OPS	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- samorząd gminny - Parafie - NGO	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Rozszerzenie personelu o dodatkowych specjalistów	W miarę potrzeb	Ośrodek Pomocy Społecznej	- samorząd gminny - GKRPA - NGO	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Relatywny do pojawiających się potrzeb – rozwój odpowiedniego zaplecza infrastrukturalnego	W miarę potrzeb	Ośrodek Pomocy Społecznej	- samorząd gminny - PCPR, - NGO	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Zapewnienie superwizji dla pracowników OPS	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- samorząd gminny - NGO	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Prowadzenie działań przeciw „wypaleniu zawodowemu” pracowników OPS	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	- samorząd gminny - NGO	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
Zapewnienie warunków skutecznego wdrażania zapisów niniejszej Strategii	Wyznaczenie osób odpowiedzialnych za prawidłowe wdrożenie zapisów Strategii	Zadanie ciągłe 2014 - 2020	Zespół Wdrożeniowy	- samorząd gminny - NGO	- budżet gminy - źródła zewnętrzne

	Wdrażanie Strategii zgodnie z harmonogramem	Zadanie ciągle 2014 - 2020	Zespół Wdrożeniowy	- partnerzy zgodnie z wyznaczonymi zadaniami	- budżet gminy - źródła zewnętrzne
	Coroczne dążenie do zabezpieczenie w budżecie gminy środków na realizację Strategii	Zadanie ciągle 2014 - 2020	Zespół Wdrożeniowy	partnerzy zgodnie z wyznaczonymi zadaniami	Zgodnie z zapisami strategii
	Pozyskiwanie zewnętrznych środków na realizację Strategii	Zadanie ciągle 2014 - 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej	partnerzy zgodnie z wyznaczonymi zadaniami	Zgodnie z zapisami strategii
	Pozyskiwanie nowych partnerów do realizacji zapisów Strategii	Zadanie ciągle 2014 - 2020	Zespół Wdrożeniowy	partnerzy zgodnie z wyznaczonymi zadaniami	Zgodnie z zapisami strategii

7. Źródła finansowania zadań strategicznych

Przewiduje się następujące źródła finansowania Strategii :

- środki własne samorządu
- środki z budżetu państwa
- środki partnerów przedsięwzięcia (np. organizacji pozarządowych)
- środki funduszy krajowych
- środki strukturalne Unii Europejskiej

ORGAN ADMINISTRACJI	ZADANIA
ŚRODKI Z BUDŻETU PAŃSTWA	<ol style="list-style-type: none"> 1. finansowe wspieranie programów określonych przez właściwego ministra w obszarze pomocy społecznej, realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego lub podmioty uprawnione 2. Opracowanie i finansowanie programów osłonowych
ŚRODKI Z BUDŻETU GMINY	<ol style="list-style-type: none"> 1. realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej mających na celu ochronę poziomu życia osób i rodzin i grup społecznych oraz rozwój

	<p>specjalistycznego wsparcia</p> <p>2. Opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów :</p> <ul style="list-style-type: none"> - pomocy społecznej - profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii - wspierania rodziny - przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy - innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka
--	--

Możliwości zewnętrznego wsparcia finansowego rozwoju Gminy Jarczów zależą od wielkości środków przeznaczonych przez Unię Europejską na wsparcie rozwoju społecznego w Polsce, zasady podziału środków unijnych pomiędzy poszczególne województwa, potencjału poszczególnych organizacji społecznych i instytucji, oraz zdolności do przygotowywania i realizacji konkretnych projektów dla Gminy Jarczów w sferze społecznej. W procesie powstawania nowoczesnego społeczeństwa opartego na wzajemnych relacjach gospodarki wolnorynkowej, gdzie ludzie wymieniają między sobą towary i usługi, poza przyjętą formą działalności gospodarczej istnieje potrzeba aktywności społecznej, szczególnie w czasach kiedy państwo nie jest w stanie zadbać o potrzeby wszystkich członków swojej wspólnoty. Jest to możliwe w ramach funkcjonowania organizacji pozarządowych, fundacji, stowarzyszeń. Obok instytucji zajmujących się pomocą innym ludziom z ramienia urzędu, organizacje pozarządowe cieszą się dużą skutecznością. Od tych organizacji zależy dziś bardzo wiele. Wciąż za mała jest liczba organizacji o profilu pomocy socjalnej. Potrzebna jest więc powszechna akcja na rzecz działań społecznych i możliwości zorganizowania tych działań w ramach organizacji pozarządowych. Spektakularne akcje charytatywne to wciąż za mało w obliczu wielości potrzeb. Rodzi się tu potrzeba uświadomienia społeczeństwu możliwości, jakie można wykorzystać za pośrednictwem organizacji pozarządowych. Obok

środków krajowych i unijnych projekty z zakresu pomocy społecznej mogą być finansowane przez organizacje pozarządowe.

8. Koordynacja realizacji strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jarczów jest dokumentem określającym cele i programy działań na kilka lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości. Proces jego wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji ze społeczeństwem. Wdrożeniu programu towarzyszyć będzie jego ewaluacja, która będzie się opierać na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze. Ze względu na swój wieloletni charakter wdrażanie założeń Strategii jest procesem ciągłym, wymagającym stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych i społecznych oraz elastyczności w dostosowywaniu się do priorytetów w zakresie uzyskiwania zewnętrznych środków finansowych. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno – gospodarczych.

Przy wdrażaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jarczów na lata 2014 – 2020 przyjmuje się następujący harmonogram prac :

LP.	ZADANIA	TERMIN REALIZACJI	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY
1.	Przyjęcie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Jarczów na lata 2014 - 2020	Czerwiec 2014r.	Rada Gminy Jarczów
2.	Publikacja Strategii w BIP Gminy Jarczów i Ośrodka Pomocy Społecznej	Czerwiec 2014r.	Sekretarz Gminy Jarczów Kierownik OPS
3.	Powołanie Zespołu ds. Wdrażania Strategii (w drodze Zarządzenia)	Lipiec 2014r.	Wójt Gminy Jarczów
4.	Wyznaczenie poszczególnym pracownikom OPS obowiązków przy wdrożeniu Strategii	Wrzesień 2014r.	Kierownik OPS
5.	Opracowanie systemu monitoringu	Do końca października 2014r.	Zespół Wdrażający
6.	Opracowanie systemu ewaluacji	Do końca października 2014r	Zespół Wdrażający
7.	Opracowanie zasad aktualizacji Strategii	Do końca października 2014r	Zespół Wdrażający

8.	Opracowanie zasad działań promocyjnych	Do końca listopada 2014r	Zespół Wdrażający
9.	Opracowanie corocznego raportu z postępów wdrożeniowych	Co roku (cyklicznie)	Zespół Wdrażający
10.	Opracowanie końcowego raportu oceniającego realizację Strategii	Do końca 2020r.	Zespół Wdrażający
11.	Przyjęcie raportu z realizacji Strategii	Do końca 2020r.	Wójt Gminy Jarczów
12.	Upublicznienie raportu z realizacji Strategii	Do końca 2020r	Kierownik OPS

9. Wskaźniki realizacji celów strategicznych

Cel strategiczny I - Wzmocnienie pozycji rodziny w obliczu jej kryzysu

- liczba klientów pomocy społecznej objętych kontraktem socjalnym
- liczba osób objętych aktywnymi formami wsparcia
- liczba udzielonych porad
- liczba rodzin objętych działaniami asystenta rodziny
- Liczba rodzin objęta pomocą finansową
- liczba osób objęta pomocą w formie dożywiania
- liczba wdrożonych programów pokonywania bezradności społecznej i przeciwdziałaniu uzależnieniu od pomocy społecznej
- liczba uczestników tych programów
- liczba udzielonych porad psychologicznych
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologa
- liczba wdrożonych programów edukacyjnych dla rodziców
- liczba uczestników tych programów
- liczba zrealizowanych programów profilaktycznych
- liczba uczestników tych programów
- liczba uczniów objętych programem stypendialnym
- liczba uczestników alternatywnych form spędzania czasu wolnego
- liczba programów wspierających integrację rodziny
- liczba uczestników tych programów
- liczba nawiązanych partnerstw w zakresie wsparcia rodziny
- liczba dzieci korzystających z organizowanego wypoczynku

Cel strategiczny II - Ułatwienie funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych

- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi
- liczba wolontariuszy
- liczba osób objętych pomocą wolontariuszy
- liczba porad psychologicznych
- liczba osób objętych pomocą finansową
- liczba osób objętych wsparciem zespołu interdyscyplinarnego
- liczba osób uczestniczących w różnych formach aktywizacji
- liczba świetlic wykorzystująca potencjał osób starszych przy ich prowadzeniu dla dzieci i młodzieży
- liczba uczestników tych spotkań
- liczba materiałów promocyjnych
- liczba uczestników lokalnych grup wsparcia
- liczba przeprowadzonych kampanii
- liczba jednostek administracji publicznej, które wdrożyły program działań przyjaznych dla osób niepełnosprawnych
- liczba akcji promujących zdrowy styl życia

Cel strategiczny III- Wspieranie aktywności osób bezrobotnych na rynku pracy

- liczba osób objętych aktywnymi formami wsparcia
- liczba osób zatrudnionych w ramach stażu, prac interwencyjnych i robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych.
- ilość ofert pracy udostępnionych osobom bezrobotnym
- ilość współpracujących zakładów pracy
- ilość akcji promocyjnych
- ilość osób objętych wsparciem finansowym
- ilość osób objętych wsparciem w ramach programu pokonywania bezradności społecznej klientów OPS
- ilość osób objętych kontraktem socjalnym
- liczba uczestników projektów systemowych

Cel strategiczny IV - Ograniczenie zagrożeń występujących w społeczeństwie

- ilość akcji profilaktycznych
- ilość uczestników

- ilość wdrożonych programów
- ilość uczestników
- ilość materiałów promocyjnych
- ilość porad prawnych
- Ilość porad psychologicznych
- ilość audycji w lokalnych mediach
- ilość Niebieskich Kart
- ilość spotkań grup roboczych w ramach zespołu interdyscyplinarnego
- ilość działań zwiększających dostępność terapeutyczną i rehabilitacyjną
- ilość organizacji, które uzyskały wsparcie na działania mające na celu zmianę obyczajów w zakresie spożycia alkoholu
- liczba zawartych porozumień z organizacjami pozarządowymi
- ilość szkół, które uzyskały wsparcie na działania związane z zapobieganiem używania środków psychoaktywnych
- ilość programów, które uzyskały wsparcie
- ilość uczestników tych programów
- ilość szkoleń
- ilość uczestników szkoleń
- ilość programów szkolnych zwiększających bezpieczeństwo w szkole

Cel strategiczny V - Systemowe i techniczne wzmocnienie działań służb socjalnych Gminy Jarczów

- liczba klientów pomocy społecznej
- liczba klientów pomocy społecznej objętych kontraktem socjalnym,
- liczba udzielonych świadczeń
- liczba akcji promocyjnych
- liczba szkoleń dla pracowników OPS
- liczba pozyskanych wolontariuszy
- liczba dodatkowo współpracujących specjalistów
- liczba zrealizowanych superwizji indywidualnych i grupowych
- liczba pracowników objętych wsparciem przeciw wypaleniu zawodowemu
- liczba pozyskanych partnerów

10. Monitoring i ewaluacja strategii

Monitoringiem strategii będzie zajmował się Zespół wdrożeniowy powołany Zarządzeniem Wójta Gminy Jarczów zgodnie z przyjętym harmonogramem wdrażania Strategii.

Strategia będzie monitorowana poprzez:

- regularne spotkania zespołu wdrażającego. Spotkania będą się odbywać minimum jeden raz na kwartał w oparciu o wypracowane wskaźniki, co zapewni skuteczny przepływ informacji oraz stałą aktualizację bazy danych,
- sprawozdania półroczne z realizacji celów.

Monitoring będzie uwzględniał następujące obszary tematyczne:

- systematyczne gromadzenie danych liczbowych,
- aktualizację informacji ze sfery uwarunkowań prawnych i formalnych,
- prowadzenie analiz porównawczych i tematycznych,
- ocenę osiągniętych rezultatów oraz stopnia wdrożenia projektów,
- ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi założeniami, a stanem aktualnym na okres sprawozdawczy,
- planowanie zmian w strategii wraz z analizą przyczyn modyfikacji wskaźników.

Monitoring strategii będzie nieodłącznym elementem i ciągłym procesem obserwacji zmian.

Objęte nim będą następujące elementy:

- harmonogram działań,
- budżet i sposób finansowania projektów,
- podmioty realizujące zadania,
- poziom wykorzystania zasobów o charakterze instytucjonalnym, finansowym, osobowym i technicznym,
- działania podmiotów i instytucji, którym społeczność zleca wykonanie określonych w projekcie zadań.

Zespół wdrożeniowy będzie miał wgląd w dokumentację realizatorów projektów. Ze spotkań będą sporządzane protokoły. Kontrola bieżąca odbywać będzie się poprzez monitoring, ankietowanie usługobiorców, ewaluację oraz opracowywanie kart ze wskaźnikami. Kontrola okresowa będzie dokonywana na podstawie sprawozdań cząstkowych. W celu sprawdzenia satysfakcji z uczestnictwa w projekcie zespół będzie przeprowadzał ankiety i otrzymywał informacje zwrotne od odbiorców usług.

Celem zarządzania strategią jest:

- zapewnienie realizacji zgodnej z planem działania,
- sprawdzanie przebiegu realizacji poszczególnych działań,
- rozwiązywanie bieżących problemów.

Nieodłącznym elementem procesu zarządzania realizacją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest także ewaluacja skuteczności podejmowanych działań. Podstawowym warunkiem wiarygodności i skuteczności ewaluacji jest jej niezależność. Bieżąca ewaluacja będzie odbywać się na posiedzeniach Zespołu Wdrożeniowego. Wyniki tej oceny będą przedstawiane Wójtowi Gminy Jarczów. Podstawą oceny Strategii będzie zestaw wskaźników specyficzny dla każdego działania, a także porównywanie planowanego harmonogramu z rzeczywistymi wartościami. Zespół wdrożeniowy opracuje szczegółowy system ewaluacji Strategii zgodnie z harmonogramem wdrożenia Strategii.

11. Zmiany strategii

Wobec potencjalnych zmian zarówno w wymiarze ogólnokrajowym, regionalnym i lokalnym, spowodowanych czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi, niniejsza Strategia może ulec pewnym zmianom bądź uzupełnieniom w drodze stosownej Uchwały Rady Gminy Jarczów. W szczególności Strategia może zostać zmieniona czy uzupełniona na wniosek Rady Gminy czy Wójta Gminy Jarczów. Przesłankami do wprowadzenia zmian mogą być wnioski lub sugestie funkcjonujących w Gminie podmiotów gospodarczych, organizacji społecznych lub poszczególnym mieszkańców czy ich grup, a także Zespołu Wdrożeniowego. Zmiana działań, o których mowa w Strategii może nastąpić w trakcie wdrażania niniejszego dokumentu.

12. Podsumowanie

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych określa wizję ładu społecznego jaki mieszkańcy wspólnie z instytucjami i partnerami społecznymi chcą osiągnąć. Strategia wyznacza cele strategiczne i działania, których realizacja powinna w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych

i zminimalizować skutki kwestii społecznych. Problemy społeczne nazwane przez przedstawicieli społeczności lokalnej wymagają współpracy publiczno - społeczno - prywatnej. Tylko współpraca między partnerami daje szansę na realizację podstawowego zadania jakim jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych, wręcz kryzysowych sytuacji życiowych. Pozwoli również na pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych. Przede wszystkim wzbudzi w mieszkańcach naszej gminy świadomość znaczenia usług społecznych, rozbudzi potrzeby społeczne i zaktywizuje do działania. Strategia ma charakter wieloletni i wyznacza kierunki rozwoju ładu społecznego dla całej gminy. Wskazuje na nowe formy pomocy, oraz różnorodne formy aktywności lokalnej konieczne dla budowania spójnego systemu wsparcia społecznego. Realizacja przyjętej strategii umożliwi racjonalne wykorzystanie potencjału wszystkich partnerów w celu rozwiązania wielu kwestii problemowych. Strategia jest dokumentem otwartym i elastycznym, który ze względu na rozległy horyzont czasowy może być aktualizowany. Działanie to wynikać będzie ze zmieniającej się rzeczywistości społeczno - ekonomicznej, pogłębiania diagnozy potrzeb społecznych i zmieniających się wymogów prawnych.